

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Monika Staňková

Mezinárodní kupní smlouva

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. června 2016

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací zpracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc. za odborné vedení, cenné rady a laskavý přístup při psaní této diplomové práce. Velké poděkování patří také mojí rodině za podporu nejen při zpracování této práce, ale i během celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	3
Úvod	4
1. Mezinárodní kupní smlouva	7
1.1 Pojem kupní smlouva.....	7
1.2 Pojem mezinárodní kupní smlouva.....	9
2. Prameny práva mezinárodní kupní smlouvy	12
2.1 Přímé normy.....	13
2.2 Kolizní normy	14
2.2.1 Věcná působnost Římské úmluvy a nařízení Řím I.....	16
2.2.2 Časová působnost Římské úmluvy a nařízení Řím I.....	17
2.2.3 Hraniční určovatel v Římské úmluvě a nařízení Řím I.....	17
2.2.4 Vztah Vídeňské úmluvy a nařízení Řím I.....	18
2.3 Lex mercatoria	19
2.3.1 Zdroje lex mercatoria	20
2.3.2 Aplikace lex mercatoria	21
2.3.3 Vztah Vídeňské úmluvy a lex mercatoria	22
3. Vývoj a unifikace mezinárodní kupní smlouvy	24
3.1 Vývoj Vídeňské úmluvy	24
3.2 Unifikace na dalších úrovních.....	27
3.3 Společné evropské právo kupní smlouvy.....	27
4. Vídeňská úmluva	32
4.1 Povaha Vídeňské úmluvy.....	32
4.2 Struktura Vídeňské úmluvy.....	35
4.3 Aplikace Vídeňské úmluvy	35
4.3.1 Prostorově osobní působnost.....	36
4.3.2 Věcná působnost	40
4.3.3 Časová působnost.....	47
4.3.4 Opt out.....	48
4.3.5 Opt in.....	51
4.3.6 Výhrady smluvních států k aplikaci Úmluvy	52
4.4 Právní režim neupravených a vyloučených otázek, mezer.....	55

4.4.1 Otázky neupravené.....	55
4.4.2 Otázky výslovně vyloučené	56
4.4.3 Vyplňování mezer	58
4.5 Interpretace Vídeňské úmluvy a mezinárodní kupní smlouvy	61
4.5.1 Interpretace Vídeňské úmluvy	61
4.5.2 Interpretace mezinárodní kupní smlouvy	64
5. Doložky mezinárodní kupní smlouvy INCOTERMS	67
5.1 Charakteristika INCOTERMS	67
5.2 Doložky INCOTERMS 2000	71
5.3 Doložky INCOTERMS® 2010.....	76
Seznam literatury a pramenů	83
Monografie a učebnice	83
Odborné články	84
Internetové zdroje.....	85
Soudní rozhodnutí a rozhodčí nálezy	88
Oficiální dokumenty a další internetové zdroje	89
Shrnutí	92
Abstract.....	93
Klíčová slova	94
Key words	94
Název práce v anglickém jazyce.....	94

Seznam použitých zkratk

Vídeňská úmluva, Úmluva	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.
Římská úmluva	Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, Řím, 1980.
Nářízení Řím I	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
CESL	Common European Sales Law, Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje č. 2011/0284.

Další zkratky jsou vysvětleny přímo v textu práce.

Úvod

Mezinárodní kupní smlouva je právním instrumentem, prostřednictvím kterého je realizován mezinárodní obchod. Tento nástroj je předmětem mé diplomové práce nejen díky mému studijnímu zaměření, ale zejména díky významu, který mu přiřkládám. Jen těžko by si obchodníci v dnešním vyspělém světě uměli představit zahraniční obchodování bez uzavírání mezinárodních kupních smluv, tedy bez právního jednání, které dává za vznik závazku koupě, jehož obsahem jsou práva a povinnosti mezi prodávajícím a kupujícím.

Význam mezinárodního obchodu stále roste, což dokazují i statistiky Světové obchodní organizace. S postupným opouštěním protekcionistické obchodní politiky a s přechodem na liberalismus, s rozvojem ekonomické integrace států tvorbou zón volného obchodu, celních unií, společných trhů či hospodářských a měnových unií (jakou je např. Evropská unie) platí zmíněná slova dvojnásob.

V dnešní době se díky technologickému pokroku a globalizaci do obchodu zapojuje čím dál více států a subjektů, nicméně naopak se objevují nové překážky obchodu, na příklad hrozba terorismu a s ní související bezpečností opatření.

Příkladem bariéry mezinárodního obchodu, která existovala vždy, je rozdílnost právních řádů smluvních stran. Problém pro strany smlouvy nastane zejména pokud se právním režimem uzavřené mezinárodní kupní smlouvy začnou zabývat až v momentu, kdy mezi nimi nastane spor.

Právě za účelem překlenutí této překážky začaly mezinárodní organizace již zhruba ve 20. letech 20. století usilovat o unifikaci práva mezinárodního obchodu. Výhodou jednotné hmotněprávní úpravy mezinárodní kupní smlouvy je právní jistota, neboť strany smlouvy se za využití unifikovaného práva nemusí seznamovat s cizím právním řádem, což šetří jejich čas i náklady.

Za vrchol snah o jednotnou právní úpravu je možné považovat sjednání Vídeňské úmluvy, která tvoří jádro mé diplomové práce. Pro komplexní pochopení institutu mezinárodní kupní smlouvy by však bylo nedostatečné pracovat jen s touto

úmluvou, proto se ve své práci zabývám mimo jiné i kolizními normami či lex mercatoria, které rovněž slouží jako prameny práva mezinárodní kupní smlouvy.

Cílem mé diplomové práce je poskytnout přehled o právních režimech mezinárodní kupní smlouvy a o pramenech práva, které se jí týkají. Hlavním cílem je analýza Vídeňské úmluvy, a to zejména její aplikace, které je věnována značná část práce. Pokusím se vymezit vnější i vnitřní meze působnosti Úmluvy, které souvisí i s otázkou její interpretace a vztahu k dalším pramenům práva. Budu se také zabývat povahou, funkcí a významem doložek mezinárodní kupní smlouvy INCOTERMS, které považuji za významný a mezi obchodníky oblíbený nástroj a doplněk mezinárodní kupní smlouvy.

Ráda bych ve své práci potvrdila či vyvrátila následující hypotézy: 1) Vídeňská úmluva je nejvýznamnější úmluvou na poli mezinárodní kupní smlouvy. 2) Kolizní normy mají vedle Úmluvy pouze zanedbatelný význam. 3) Lex mercatoria je nástroj, který značně usnadňuje mezinárodní obchodování. 4) CESL je úspěšný pokus o unifikaci práva mezinárodního obchodu. 5) INCOTERMS mají potenciál i do budoucna.

Metoda, kterou k vypracování práce využiji, je zejména deskriptivní, neboť se pokusím charakterizovat vývoj, pozici, funkci a využití rozličných právních instrumentů za pomoci doktríny (učebnic, odborných článků, internetových zdrojů), významnou pozici má samozřejmě i práce s právními předpisy a judikaturou. Další metodou, kterou využiji, je metoda komparativní, neboť se napříč celou prací budu snažit porovnávat názory a postoje odborníků. Tyto názory budu zkoumat a pokusím se přidávat i názory své.

Svou práci jsem strukturalizovala do pěti kapitol, které se dále člení na podkapitoly. V první kapitole analyzuji rozdíl mezi kupní smlouvou a mezinárodní kupní smlouvou. V druhé kapitole popisují existující prameny práva mezinárodní kupní smlouvy, vymezují jejich pozici a vzájemné vztahy. Obsahem třetí kapitoly je charakteristika vývoje a unifikace mezinárodní kupní smlouvy. Čtvrtá, nejobsažnější kapitola, se věnuje Vídeňské úmluvě. V této kapitole vymezují povahu, strukturu a aplikaci Úmluvy, definují také otázky neupravené, otázky vyloučené, mezery úpravy a

s nimi související otázku interpretace. Právům a povinnostem stran mezinárodní kupní smlouvy se nevěnuji, neboť jsem omezena prostorem a zaměřuji se tedy spíše na právní režim konkrétních mezinárodních kupních smluv a možnost aplikace Úmluvy. Poslední, pátá kapitola diplomové práce se zaměřuje na doložky INCOTERMS.

1. Mezinárodní kupní smlouva

S kupní smlouvou se v dnešní společnosti setkáváme denně, ať už ve formě konkludentní, na příklad když si v obchodě kupujeme zboží, či ve formě výslovné (zejména psané), která je často využívána v podnikatelských a obchodních kruzích.

Mezinárodní kupní smlouva je nástrojem, díky kterému probíhá v dnešním globalizovaném světě mnoho obchodních transakcí a je považována za instrument nezbytný pro fungování mezinárodního obchodu. Skutečnost, že subjekty mezi sebou uzavírají mezinárodní kupní smlouvy a že státy mezinárodně obchodují, vyplývá z uplatňování liberalistické obchodní politiky, což je opakem protekcionistického přístupu, kdy státy obchod zakazují či ho do určité míry omezují. Na větší přiblížení těchto přístupů a nástrojů jejich regulace zde však bohužel nemám dostatek prostoru.

Je nutné rozlišovat mezi kupní smlouvou v rámci vnitrostátního práva a kupní smlouvou mezinárodní. Rozlišením mezi těmito dvěma termíny a jejich vymezením se budu zabývat právě v první kapitole diplomové práce.

1.1 Pojem kupní smlouva

Koupě jakožto závazek, který vzniká uzavřením kupní smlouvy, je v Občanském zákoníku řazena mezi závazky z právních jednání, kdy je věc převáděna do vlastnictví jiného, hned za institut darování, čímž je vyjádřena její důležitost a časté užití. Občanský zákoník v § 2079 odst. 1 stanoví, že: „*Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.*“¹

Koupě je tedy synallagmatické právní jednání, kterým se prodávající zavazuje převést na kupujícího vlastnické právo k předmětu koupě, kdy synallagma znamená věc

---

¹ § 2079 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

na straně jedné a peníze na straně druhé. Protiplnění ve formě peněz jakožto zákonného platidla je znakem kupní smlouvy, který ji odlišuje od směnné smlouvy.²

Občanský zákoník rozlišuje koupi věci movité a koupi věci nemovité, kdy koupí věci movité je každá koupě, jejímž předmětem není nemovitá věc, jakož i koupě součástí nemovité věci, která byla oddělena od věci nemovité, čímž se stala věcí movitou. Za kupní smlouvu se vždy považuje smlouva o dodání spotřebního zboží, které je nutné sestavit nebo vytvořit.³ Pojem spotřební zboží zákonodárce nedefinuje, ale můžeme jím rozumět movitou věc, která se užívá k osobní potřebě (tj. mimo rámec podnikání).

Je nutné rozlišovat mezi koupí a dílem či závazkem spočívajícím v poskytování služeb, kdy dílem se rozumí zhotovení určité věci, nespadá-li pod kupní smlouvu.⁴ Abychom zjistili, kdy zhotovení věci spadá pod kupní smlouvu, musíme vyložit pojem „převážná část plnění“, neboť právě na něm spočívá hranice mezi těmito dvěma závazky. Občanský zákoník totiž ve svém § 2086 stanoví, že jako kupní smlouva se posoudí smlouva o dodání věci, která má být teprve vyrobena, ledaže se ten, komu má být věc dodána, zavázal předat druhé straně podstatnou část toho, čeho je k vyrobění věci zapotřebí. Toto široké pojetí kupní smlouvy zákonodárcem, kdy koupě může částečně vykazovat i znaky jiných závazků, bylo inspirováno článkem 3 Vídeňské úmluvy.⁵ Režim kupní smlouvy neaplikujeme, pokud objednatel musí k výrobě věci přispět podstatnou částí nutného materiálu. Dle komentáře k Občanskému zákoníku⁶ je nepochybné, že za podstatnou část nemůže být považován hodnotový poměr podílu, který nedosahuje ani 30%. Dále se za kupní smlouvu nepovažuje smlouva, kdy převážná část plnění dodavatele spočívá ve výkonu činnosti.⁷

---

² ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.

³ § 2085 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴ § 2587 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. 2014, op. cit. pozn. 2.

⁶ Tamtéž.

⁷ § 2086 odst. 2 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

1.2 Pojem mezinárodní kupní smlouva

Co dělá z „běžné“ vnitrostátní kupní smlouvy kupní smlouvu mezinárodní? Výše uvedená definice je zachována, avšak mezinárodní kupní smlouva musí navíc obsahovat mezinárodní prvek.

Mezinárodní prvek může spočívat v různých okolnostech a musí být pro daný právní vztah relevantní, tzn. nikoli zanedbatelný. Tato „zanedbatelnost“ však není definovaná, což může působit problémy. Mezinárodní prvek je dán v případě, kdy existuje vztah k zahraničí u subjektu právního vztahu, u skutečnosti významné pro vznik a existenci právního vztahu, u předmětu právního vztahu nebo pokud existuje poměr akcesority právního vztahu k hlavnímu právnímu vztahu, který se řídí cizím právem.⁸ Příkladem poslední vyjmenované varianty je situace, kdy mezi tuzemskými subjekty dochází k uzavření úvěrové smlouvy a poskytnutí úvěru je vázáno na podmínku čerpání, kterou je poskytnutí dostatečného zajištění zahraničním subjektem nebo zajištění spočívající ve věci nacházející se v zahraničí, cenných papírech emitovaných zahraničním subjektem apod.⁹

Díky mezinárodnímu prvku je tento závazkový vztah spojen s více než jedním právním řádem a je proto nutné určit, kterým právním řádem se bude vztah řídit. Tento řídicí právní řád se nazývá rozhodným právem či obligačním statutem mezinárodní kupní smlouvy.

Kritéria, pomocí kterých určíme, zda vztah vzniklý uzavřením kupní smlouvy spadá výhradně pod jeden vnitrostátní právní řád, či zda se jedná o vztah mezinárodního práva soukromého, můžeme rozdělit na subjektivní a objektivní.¹⁰

Subjektivním hlediskem rozumíme skutečnost, že bydliště či sídlo stran smlouvy se nachází v odlišných státech. Toto vymezení však není zcela jednoznačné,

---

⁸ PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013.

⁹ BĚLOHLÁVEK, A. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2006, č. 5.

¹⁰ KANDA, A. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Praha: Linde, 1999. s. 14.

neboť každá strana smlouvy může mít více míst podnikání a to i na území různých států. Nutné je také určení okamžiku, ke kterému se toto hledisko posuzuje, jelikož se sídlo subjektu může v čase měnit. Problematikou místa podnikání subjektu se budu více zabírat při vymezení působnosti Vídeňské úmluvy ve čtvrté kapitole. V rámci subjektivního hlediska není určující, jakou státní příslušnost strany smlouvy mají.¹¹

Objektivní hledisko je dáno skutečností, že předmět koupě se hýbe přes hranice, což vychází i ze smyslu mezinárodního obchodu samotného. Díky objektivnímu hledisku bychom tedy považovali za mezinárodní kupní smlouvu i tu smlouvu, na základě které by subjekty mající sídlo či místo podnikání v tomtéž státě obchodovali se zbožím, které by v průběhu transakce fyzicky překročilo hranice tohoto státu. Objektivní hledisko je nicméně v moderním pojetí mezinárodního obchodu spíše odmítáno. Zatímco Jednotný zákon o mezinárodní koupi zboží z roku 1964 toto hledisko zakotvuje¹², Vídeňská úmluva¹³ i Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží¹⁴ užívá pro vymezení předmětu úpravy hledisko subjektivní. Můžeme tedy vyvodit, že v dnešní době je objektivní hledisko spíš překonané.

Mezinárodní kupní smlouva může být obsažena v různých typech dokumentů. Může jím být individuálně zpracovaný dokument podepsaný oběma stranami, nabídka či poptávka a jejich potvrzení, formulářová smlouva či pro forma faktura. I mezinárodní kupní smlouva může existovat jako ústní dohoda či dohoda na základě konkludentního plnění.¹⁵

Troufám si tvrdit, že mezinárodní kupní smlouva je právně zajímavější, nežli „běžná“ kupní smlouva, neboť s sebou nese otázku rozhodného práva, což znamená, že je nutné určit, jakými právními normami se bude konkrétní kontrakt řídit. Zároveň však

---

¹¹ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 14.

¹² Článek 1 Jednotného zákona o mezinárodní koupi zboží z roku 1964.

¹³ Článek 1 odst. 3 Vídeňské úmluvy, která je v České republice vyhlášena jako předpis č. 160/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

¹⁴ Článek 2 Úmluvy OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží, která je v České republice vyhlášena jako předpis č. 123/1988 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží.

¹⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: ASPI, a. s., 2006. s. 247.

nutnost určení rozhodného práva může stranám činit potíže a představovat dodatečné úsilí a náklady. Na rozdíl od vnitrostátní kupní smlouvy, kterou bych označila jako problematiku občanského či obchodního práva, mezinárodní kupní smlouva díky svému mezinárodnímu rozměru spadá pod mezinárodní právo soukromé či právo mezinárodního obchodu.

2. Prameny práva mezinárodní kupní smlouvy

V první kapitole jsem nastínila, že mezinárodní kupní smlouva se od vnitrostátní kupní smlouvy liší tím, že obsahuje mezinárodní prvek. Tento mezinárodní prvek způsobuje, že vztah vzniklý smlouvou je vztahem mezinárodního práva soukromého, u kterého je vždy nutné zabývat se rozhodným právem a určit prameny práva, které se na problematiku vztahují. Právě pramenům práva mezinárodní kupní smlouvy se v této kapitole věnuji, kapitolu dělím na podkapitolu o přímých normách, kolizních normách a *lex mercatoria*. Cílem druhé kapitoly mé diplomové práce je vymezit povahu těchto pramenů práva, vytyčit vztah mezi nimi a určit, kdy se prameny používají.

Rozhodným právem či obligačním statutem mezinárodní kupní smlouvy rozumíme hmotné právo, kterým se bude obsah závazku řídit. Rozhodným právem obecně může být soubor přímých norem upravujících hmotné právo, které stát transformoval do svého právního řádu jakožto součást mezinárodní smlouvy; právní řád určitého státu, tedy jeho vnitrostátní právní předpisy či předpisy společenství států.

Pro strany smlouvy je velmi důležité znát rozhodné právo, neboť pro ně může být více či méně příznivé v závislosti na tom, jaké postavení, práva a povinnosti budou dle daného práva mít. Problém s určením rozhodného práva vzniká v podstatě až v okamžiku, kdy při plnění smluvních závazků nastanou nějaké potíže ohledně otázky, která není upravena smluvními ustanoveními.

Určení rozhodného práva proběhne použitím metod mezinárodního práva soukromého, vždy je však nutné zohlednit mezinárodní kogentní normy, které na právní vztah dopadají bezprostředně, jsou jimi např. tuzemské a zahraniční devizové předpisy, normy správního a finančního práva či omezení dovozu a vývozu.¹⁶

Zásadními normami, ve kterých můžeme nalézt pravidla pro mezinárodní kupní smlouvu a tedy označit je pramenem práva této smlouvy, jsou Vídeňská úmluva a dále kolizní normy Římská úmluva, nařízení Řím I (jakožto sekundární pramen práva Evropské Unie) a ZMPS. Jako pramen práva nesmí být opomíjeno ani *lex mercatoria*.

---

¹⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Závazky ze smluv a jejich právní režim (se zvláštním zřetelem na evropskou kolizní úpravu)*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. s. 178.

Za pramen práva mezinárodní kupní smlouvy můžeme však označit i vnitrostátní občanské či obchodní zákoníky států, kterými by se smlouva řídila v případě, že by na ně kolizní norma odkázala. Těmto normám říkáme věcné normy.

2.1 Přímé normy

Přímou normou je norma, která upravuje soukromoprávních poměry s mezinárodním prvkem tak, že sama přímo obsahuje hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků, neodkazuje na jinou hmotněprávní normu a používá se bezprostředně.¹⁷ Na právní poměr vzniklý uzavřením mezinárodní kupní smlouvy aplikujeme přímou normu primárně, přímá úprava má obecně přednost před úpravou kolizní.¹⁸

Přímé normy vznikaly historicky později než normy kolizní a hlavním důvodem jejich rozmachu byl rozvoj mezinárodních hospodářských vztahů. Subjekty mezinárodního práva soukromého pochopily, že mezinárodní obchod a další hospodářské aktivity se usnadní spoluprací v podobě uzavírání smluv a tedy využitím přímé a jednotné právní úpravy dané problematiky.

Co se týče přímých norem, které jsou většinou součástí mezinárodních smluv, je nutno dbát na jejich správný výklad, který je třeba přizpůsobit jejich mezinárodnímu původu a proto je o něco náročnější, než výklad soukromoprávních norem vnitrostátního původu. Při interpretaci je nutné vycházet z výkladových pravidel obsažených ve Vídeňské úmluvě o smluvním právu.¹⁹

U přímých norem pozorujeme vnější a vnitřní meze úpravy. Vnější meze jsou tvořeny věcným rozsahem úpravy, vymezením mezinárodní povahy těchto vztahů pomocí personálních a teritoriálních prvků a případně další kvalitou mezinárodního prvku. Vnitřní meze přímé normy spočívají ve skutečnosti, že daná norma neupravuje

---

¹⁷ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*, 8. vyd. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. s. 199.

¹⁸ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 212.

¹⁹ Tamtéž, s. 204.

všechny otázky, které jsou předmětem její úpravy, čímž vznikají tzv. mezery úpravy, o kterých se blíže zmiňuji v kapitole 4.4, která se mimo jiné věnuje mezerám ve Vídeňské úmluvě.

Přímé normy musíme odlišovat od **norem věcných**, které rovněž obsahují hmotněprávní úpravu soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, ale použijeme je, až pokud kolizní norma odkazuje na právo, jehož jsou součástí.²⁰ Věcnou normou se tak běžně stávají občanské či obchodní zákoníky zemí, jejichž strany spolu obchodují.

Využívání přímých norem má dle mého názoru velkou výhodu v tom směru, že strany smlouvy se nemusí zabývat otázkou rozhodného práva, neboť odpovědi na sporné otázky jim poskytne sama přímá úprava. V případě, že by všechny státy byly signatáři smluv, které upravují dílčí problematiku, nebyly by ani kolizní normy a složité určování rozhodného práva podle hraničních ukazatelů nutné, což by zajistilo větší právní jistotu stran. Tento scénář je však realitě vzdálený, neboť přímá úprava není schopna svým rozsahem pokrýt veškeré otázky, které mohou v právních vztazích vyvstat, a jsou mezerovité. Proto je třeba přímou úpravu doplňovat kolizními a věcnými normami. Domnívám se, že využívání jednotných hmotných norem je ekonomicky i jinak nejvhodnějším prostředkem právní úpravy vztahů v mezinárodním styku, navíc odstraňuje problémy s forum shopping (tzn. metoda, díky které navrhovatel ovlivní místo řešení sporu tak, aby pro něj bylo co nejpříznivější).

Nepochybně nejvýznamnější a nejčastěji využívanou přímou normou, která upravuje mezinárodní kupní smlouvu, je Vídeňská úmluva, které se diplomová práce z velké části věnuje.

2.2 Kolizní normy

Jestliže problematika, pro kterou hledáme pramen práva, není předmětem přímé úpravy, přikročí se k určení rozhodného právního řádu na základě kolizní normy. Kolizní normy se vyznačují tím, že samy neobsahují přímo úpravu dotčených vztahů,

---

²⁰ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17., s. 200.

ale odkazují na některý národní právní řád pomocí hraničních určovatelů (kterými může být např. státní příslušnost, místo bydliště, místo právního úkonu aj.) a posléze jsou aplikovány hmotněprávní normy tohoto právního řádu. Podobně jako normy přímé, i kolizní normy mohou být obsaženy jak v mezinárodních úmluvách, tak v normách vnitrostátních.²¹ Kolizní normy doplňují přímou úpravu tam, kde tato mlčí, tak dochází k interakci norem přímých a kolizních. V potaz musíme brát také rozsah, ve kterém je určitá problematika obsažena v *lex mercatoria*.²²

Pro určení rozhodného práva závazkového smluvního vztahu s mezinárodním prvkem má stěžejní význam Římská úmluva. Tato úmluva unifikuje kolizní normy svých smluvních států, čímž i tyto dosavadní kolizní normy vyřazuje z používání. Římská úmluva má aplikační přednost před vnitrostátní úpravou dle čl. 10 Ústavy²³ a § 2 ZMPS, který stanoví, že: „*Zákon se použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“), a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.*“ Pokud zákon stanoví něco jiného, než Římská úmluva, použijeme úmluvu. Význam kolizní úpravy pro smlouvy závazkového práva v Zákoně o mezinárodním právu soukromém je tedy značně potlačen.²⁴

Nařízení Řím I je poté nástrojem, který sjednocuje kolizní úpravu smluvních závazkových vztahů v rámci Evropské unie. Nařízení je sekundárním pramenem evropského práva a je přímo použitelné. Přímá použitelnost evropského práva vyplývá z judikatury Evropského soudního dvora²⁵, jeho aplikační přednost před vnitrostátním právem pak vyplývá jak ze zmíněného § 2 ZMPS, tak z článku 1 odst. 2 Ústavy²⁶, dle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Těmito závazky můžeme rozumět jistě i nařízení Evropské unie. Nařízení Řím I se ustanoveními Římské úmluvy inspirovalo a v mnohém z úmluvy vychází.

---

²¹ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 183.

²² Tamtéž, s. 224.

²³ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁴ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 211.

²⁵ Rozsudek SDEU ze dne 5. 2. 1963, van Gend en Loos, sp. zn. 26/62. Dostupné z: <<http://goo.gl/3Z75yr>>.

²⁶ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Vnitrostátní kolizní normy států (např. v našem právním řádu ZMPS) se samozřejmě liší, co se týče hraničních určovatелů a výběru rozhodného práva, a tak soudce určí rozhodné právo v konkrétní situaci zásadně podle svého národního práva (podle vnitrostátní kolizní normy). V rozhodčím řízení naopak závisí na procesních předpisech, podle kterých rozhodčí řízení probíhá. Některé předpisy poskytují rozhodcům právo vybrat rozhodné právo na základě kolizní normy, kterou považují za nejvhodnější (například Rozhodčí pravidla UNCITRAL).²⁷

Jelikož vztahy vzniklé uzavřením mezinárodní kupní smlouvy nepochybně spadají mezi závazkové vztahy, rozhodné právo určíme zejména na základě hraničních určovatелů stanovených v kolizních normách obsažených v nařízení Řím I a v Římské úmluvě.²⁸ Tyto právní normy totiž v oblasti závazkových vztahů co do právní síly postupně nahradily ZMPS, jak již bylo nastíněno výše. Nicméně pokud na konkrétní situaci nelze aplikovat Římskou úmluvu či nařízení Řím I, kolizní normou může být vnitrostátní právo, tedy ZMPS. Dle § 24 ZMPS je možné v případech, kdy nebude použito rozhodné právo na základě tohoto zákona, výjimečné a podpůrné určení rozhodného práva tak, aby použití daného právního řádu odpovídalo rozumnému uspořádání daného vztahu.

2.2.1 Věcná působnost Římské úmluvy a nařízení Řím I

Dle článku 1 odst. 1 Římské úmluvy se tato aplikuje na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí, tedy na takové závazky, které obsahují mezinárodní prvek. Článek 2 potom vymezuje, na jaké otázky se úmluva neaplikuje. Jsou jimi např. závazky týkající se majetkových vztahů mezi manželi, závazky ze směnek či otázky upravené právem obchodních společností.

Nařízení Řím I se na základě článku 1 odst. 1 vztahuje na smluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů, nevztahuje se na věci daňové, celní či správní a další věci vymezené v čl. 2.

---

²⁷ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod – teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing a. s., 2009.

²⁸ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 291.

Z uvedeného plyne, že mezinárodní obchod či mezinárodní koupě do věcné působnosti Římské úmluvy i nařízení Řím I spadá.

V případě Římské úmluvy i nařízení Řím I můžeme mluvit o unifikaci univerzální povahy, což znamená, že právo, na které předpis odkazuje, použijeme, i když je právem nečlenského (nesmluvního) státu.²⁹

2.2.2 Časová působnost Římské úmluvy a nařízení Řím I

V České republice je Římská úmluva aplikovatelná na smlouvy uzavřené v době od **1. 7. 2006**. Toto vyplývá z článku 17, dle kterého se úmluva vztahuje na smlouvy uzavřené po dni, ke kterému vstoupí úmluva pro smluvní stát v platnost. Smlouvy před tímto datem podléhají kolizní úpravě zakotvené v českém vnitrostátním právu. Je však možné, aby soud smluvního státu aplikoval Římskou úmluvu i na smluvní závazky uzavřené již před datem vstupu Římské úmluvy v platnost.

Na základě článku 28 nařízení Řím I se toto nařízení použije ode dne **17. 12. 2009** včetně a nepůsobí retroaktivně, tudíž na smlouvy uzavřené před tímto datem se budou řídit Římskou úmluvou.³⁰ Nařízení tedy v podstatě nahradilo Římskou úmluvu.

2.2.3 Hraniční určovatel v Římské úmluvě a nařízení Řím I

V Římské úmluvě je hraniční určovatel obsažen ve článku 4 odst. 1, který stanoví, že v míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno v souladu s čl. 3, se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí. Tento **vztah nejúžeji spojení** je přiblížen domněnkou v následujícím odstavci, dle kterého smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění příznačné pro smlouvu, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště nebo ústředí. V případě obchodní činnosti by tedy bylo rozhodujícím místo podnikání prodejce (tzn. jeho hlavní či jiná provozovna).

---

²⁹ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 292.

³⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 125.

Nařízení Řím I ve svém článku 4 přímo stanoví, že v míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno podle článku 3, je rozhodným právem pro smlouvu o koupi zboží právo země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.

2.2.4 Vztah Vídeňské úmluvy a nařízení Řím I

Abychom mohli správně vybrat pramen práva, kterým se bude mezinárodní kupní smlouva řídit, musíme vytyčit vztah mezi přímou úpravou mezinárodní kupní smlouvy ve Vídeňské úmluvě a kolizní úpravou v nařízení Řím I.

Nařízení Řím I je dnes nejvýznamnějším nařízením EU obsahujícím kolizní normy, a pokud Vídeňská úmluva hovoří o „ustanoveních mezinárodního práva soukromého“, bude se jednat právě o ustanovení nařízení Řím I, Římské úmluvy či případně ZMPS (tyto možnosti se liší svou časovou působností). Rozhodujícím faktorem pro určení, jaký z těchto kolizních předpisů použijeme na konkrétní mezinárodní kupní smlouvu, je datum jejího uzavření. Pauknerová³¹ uvádí, že ve všech třech případech bude výsledek velmi pravděpodobně shodný, neboť tyto kolizní normy v zásadě předvídají neomezenou možnost stran zvolit si rozhodné právo a v případě nezvolení bude rozhodným právo dle sídla prodávajícího v době uzavření smlouvy. Dovožuji, že tento hraniční určovatel vyplývá z požadavku „nejužšího spojení“, který se v nařízení Řím I promítá do čl. 4 odst. 1 písm. a), v Římské úmluvě do čl. 4 a v ZMPS do § 87 odst. 1.

Co do vztahu Úmluvy a nařízení Řím I bych ráda uvedla článek 25 odst. 2 nařízení Řím I, dle kterého: „*Tímto nařízením není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto nařízení a které stanoví kolizní normy pro smluvní závazkové vztahy.*“ Mluví se zde o přednosti úmluv, které stanoví kolizní normy. Pokud bych se měla zabývat otázkou, zda do této kategorie spadá i Vídeňská úmluva, vyvodila bych, že spadá, neboť minimálně několik kolizních norem obsahuje. Otázkou kolizních norem v Úmluvě se více zabývám

---

³¹ PAUKNEROVÁ, M. Tři pohledy na mezinárodní kupní smlouvu: Vídeňská úmluva OSN, Nařízení Řím I a Společné evropské právo kupní smlouvy. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2012, č. 6.

v kapitole o povaze Úmluvy. Úmluva se samozřejmě aplikuje přednostně před kolizními normami v situaci, kdy jsou splněny podmínky její věcné, osobně prostorové, časové aplikace dle čl. 1 - 6 Úmluvy.

Výklad článku 25 nařízení Řím I nicméně není jednotný, a tak je nejasná i otázka, zda je do něj Vídeňská úmluva skutečně zahrnuta. Tuto skutečnost považuji za jeden z nedostatků nařízení.

Jelikož má přímá úprava obecně přednost před kolizní úpravou, mohlo by se zdát, že k použití nařízení Řím I (případně dalších kolizních norem) bude vzhledem k vůdčímu postavení Vídeňské úmluvy docházet spíše výjimečně.

Já se však shodně jako Pauknerová³² domnívám, že kolizní normy ani v případě mezinárodních kupních smluv neztrácí svou významnou pozici, neboť existují situace, kdy se Úmluva aplikovat nebude či její aplikace nebude dostačující. Těmito situacemi jsou případy, kdy stát není smluvní stranou smlouvy nebo kdy stát učinil k aplikaci výhradu dle čl. 95. Dále musíme brát na vědomí samotnou existenci vnějších a vnitřních mezí úpravy obsažené v Úmluvě (tzn. působnost Úmluvy je omezena pouze na některé vztahy a otázky, navíc úprava obsahuje mezery). Právě v těchto situacích je nutno opřít se o kolizní úpravu. Mezím aplikace Úmluvy se ve své práci věnuji dále, zejména v kapitole 4.3 a 4.4.

2.3 Lex mercatoria

Lex mercatoria, *International Commercial Law* či *Law of International Trade* představuje samostatné právní odvětví či svébytný systém norem, které nevznikly v rámci legislativní činnosti států, a upravují právní vztahy mezi mezinárodními obchodníky. Můžeme říci, že lex mercatoria existuje jako třetí právní systém, neboť je nezávislé na národních právních řádech i na právu mezinárodním. Toto právo světových obchodníků, které vzniklo praxí a také činností mezinárodních organizací a obchodních komor, je pramenem práva, jež vytváří prostředí pro aplikaci nestátních prostředků

---

³² Pauknerová, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

právní úpravy a je aplikován před kolizními normami.³³ Koncepce lex mercatoria není jednotná, názory odborníků na ně se velmi liší, nicméně obecně platí, že podpůrci tohoto práva usilují o překonání rozdílů v jednotlivých národních úpravách včetně odstranění používání kolizních norem.³⁴

Lex mercatoria vznikalo již ve středověku, neslo s sebou problém rozhodování sporů mezi obchodníky. Právo obchodníků se odvozovalo od obchodních praktik, které reagovaly na potřeby obchodníků. Tehdejší lex mercatoria dala za vznik prvním rozhodčím řízením, kdy rozhodci byli místní tak, aby byli obeznámeni s místními pravidly obchodování. Středověký systém lex mercatoria se rozvinul v systém obyčejových norem a od konce 17. století se lex mercatoria začalo zakotvovat do kodexů.³⁵

2.3.1 Zdroje lex mercatoria

Za součást lex mercatoria jsou považovány a) mezinárodní obchodní zvyklosti, b) obecně uznávané právní principy či zásady, c) institucionalizované produkty smluvní svobody, d) soubory zásad mezinárodních smluv.

Mezinárodní obchodní zvyklosti můžeme rozlišovat na formulované, kterými jsou např. International commercial terms (dále jen INCOTERMS), Revised American Foreign Trade Definitions (dále jen RAFTD) či Jednotná pravidla pro akreditivy, neboť jsou formulované určitou mezinárodní agenturou; a na neformulované.³⁶ V této souvislosti je vhodné zkoumat čl. 9 Vídeňské úmluvy, kterým se zabývám níže.

Pojem **obecně uznávané právní principy a zásady** je chápán různě široce. Mnohé obecné zásady mají původ již v římském právu. Základními principy jsou nepochybně princip autonomie vůle a smluvní svobody stran. Princip autonomie vůle je

---

³³ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 224.

³⁴ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 45.

³⁵ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 199.

³⁶ Tamtéž, s. 207.

významný, neboť umožňuje prolínání právních norem a *lex mercatoria*, a v závazkovém právu se odráží právě v principu smluvní svobody stran.

Institucionalizovanými produkty smluvní svobody chápeme formulářové smlouvy či obchodní podmínky. Jsou jimi zejména obchodní podmínky Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (dále jen EHK OSN), FIDIC (Mezinárodní asociace konzultačních inženýrů), WIPO (Světové organizace duševního vlastnictví), GAFTA (Grain and Feed Trade Association), které jsou vytvářené mezinárodními organizacemi pro obecné použití.

Soubory zásad mezinárodních smluv jsou např. Principy Evropského smluvního práva či Zásady mezinárodních obchodních smluv vypracované Mezinárodním institutem pro sjednocení soukromého práva (dále jen UNIDROIT).³⁷

Zatímco Rozehnalová³⁸ nazývá výše zmíněné instrumenty součástí *lex mercatoria* a INCOTERMS považuje za součást mezinárodních obchodních zvyklostí (konkrétně je řadí do kategorie formulovaných obchodních zvyklostí), Kučera, Pauknerová a kol.³⁹ je společně s INCOTERMS a *lex mercatoria* řadí do kategorie prostředků vytvořených praxí mezinárodního obchodu. Domnívám se, že toto rozlišování má pouze teoretický význam, nicméně poukazuje na diverzitu zdrojů práva obchodníků a na rozdílnost v povaze těchto zdrojů.

2.3.2 Aplikace *lex mercatoria*

Lex mercatoria je možné aplikovat třemi způsoby. Zaprvé je jím subsidiární aplikace, tj. aplikace v rámci mezí, kterou udávají kogentní normy práva určeného kolizní normou či jinak. Tento způsob je neproblematický, pokud si strany *lex mercatoria* samy zvolí. V druhém případě je *lex mercatoria* rovnocenné s aplikací národního práva některého státu. Třetí variantou je předností aplikace *lex mercatoria*,

---

³⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 209.

³⁸ Tamtéž, s. 207.

³⁹ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s. 38.

kde tyto normy jsou na vztah aplikovány bez dalšího; na rozdíl od předešlých dvou způsobů tento způsob nevyžaduje oporu v pozitivním právu.⁴⁰

Na *lex mercatoria* je ve smlouvě možno odkázat např. pomocí formulace „mezinárodní obchodní zvyklosti“ či „právo platné mezi mezinárodními obchodníky“.

2.3.3 Vztah Vídeňské úmluvy a *lex mercatoria*

Otázka vztahu *lex mercatoria* a Vídeňské úmluvy spočívá zejména ve vymezení širě autonomie vůle stran, postavení zvyklostí a možnosti vyplnění mezer přímo pomocí nestátních prostředků právní úpravy.⁴¹

Autonomie vůle stran je základním principem Vídeňské úmluvy, ale je samozřejmě omezen působností Úmluvy, na příklad čl. 4 zakotvuje, že platnost je vyloučena z dosahu právní úpravy Úmluvy. Naopak autonomii vůle podporuje čl. 6, na základě kterého může strana smlouvy vyloučit použití celé Úmluvy či některého jejího ustanovení, čímž je straně poskytnut prostor pro uplatnění prostředků nestátních. Můžeme říci, že v tomto případě je Úmluva na úrovni národních právních řádů, přičemž národní právo může být odsunuto na základě kolizního institutu volby práva, kdežto Úmluva (unifikované hmotné právo) na základě hmotněprávního institutu.⁴² Myslím si, že povinná základní aplikace Úmluvy s možností vyloučení v případě, že se to stranám jeví jako vhodné, a následná aplikace nestátního práva, je velmi rozumná forma projevu autonomie vůle, která umožňuje efektivně upravit právní vztah mezi stranami kontraktu. Problematikou vyloučení použití Úmluvy se podrobněji zabývám v kapitole Opt out.

V rámci **postavení zvyklostí** budeme zkoumat článek 9, který ve svém prvním odstavci zakotvuje *zvyklosti* a ve druhém odstavci potom *mezinárodní obchodní zvyklosti*. Rozdíl mezi těmito pojmy spočívá v tom, že zatímco *zvyklosti* jsou projevem autonomie vůle, neboť strany si je ve smlouvě dohodly (výslovně včlenily), použití mezinárodních obchodních zvyklostí či tzv. normativních zvyklostí se presumuje a

---

⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 210.

⁴¹ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 224.

⁴² Tamtéž, s. 225.

pokud je strany použít nechtějí, musí je vyloučit.⁴³ Článek 9 hlouběji analyzuji v podkapitole Interpretace mezinárodní kupní smlouvy.

Za využití lex mercatoria, nestátních prostředků, je možno **vyplnit mezery** Vídeňské úmluvy a dodat tak obecnou část, na kterou Úmluva jakožto praktický nástroj nemyslí. Nabízí se však otázka, jak tyto prostředky aplikovat. Rozehnalová⁴⁴ poukazuje na dva přístupy, přičemž se kloní k tomu prvému. Prvním přístupem je přednost hmotněprávní úpravy určené stranami na základě aplikace základního principu autonomie vůle. Tento přístup je většinou podporován příznivci lex mercatoria.⁴⁵ Druhým je potom nepřímá aplikace v rámci norem mezinárodního práva soukromého zvoleného stranami, přičemž národní právo zde tvoří omezující rámeček.

Mně osobně se jeví přednostní aplikace lex mercatoria na základě principu autonomie vůle jako dobré řešení, nicméně jsem rozpačitá co do funkčnosti lex mercatoria v rámci tzv. normativních obchodních zvyklostí, které mohou strany smlouvy zavazovat, aniž by si to strany přály. Více se nad těmito zvyklostmi zamýšlím opět v podkapitole 4.5.2.

Pojednání o vztahu lex mercatoria a Vídeňské úmluvy můžu zakončit slovy, že Vídeňská úmluva a lex mercatoria se mají doplňovat, nikoli mezi sebou soutěžit. Vzájemné vztahy právních předpisů (ať již přímé úpravy v Úmluvě či kolizních norem) a lex mercatoria jakožto pramenů práva mezinárodní kupní smlouvy jsou velmi spleťtité.

Závěrem kapitoly o pramenech práva mezinárodní kupní smlouvy bych ráda podotkla, že je nutno počítat s pluralitou zdrojů úpravy (relevantními jsou přímé normy, kolizní normy i lex mercatoria), které se prolínají a doplňují, přičemž je mimořádně důležité pochopení vzájemných aplikačních vazeb. Rozehnalová se ke stavu vyjadřuje slovy: „*mnohost zdrojů právní úpravy bortí představy o hierarchii právních norem tak, jak ji známe z dřívějších úprav vnitrostátních*“.⁴⁶

---

⁴³ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 226.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Např. BONELL, M. The UNIDROIT Principles and Transnational Law [online]. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/AUQ9rs>>.

⁴⁶ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 8.

3. Vývoj a unifikace mezinárodní kupní smlouvy

Ve třetí kapitole se věnuji popisu a analýze vývoje mezinárodní kupní smlouvy, respektive unifikaci pravidel, kterými se mezinárodní kupní smlouva řídí. Vrcholem tohoto unifikačního procesu je nepochybně Vídeňská úmluva, která také představuje jádro mé diplomové práce. Nicméně zmíním i unifikaci na úrovních jiných, neboť o unifikaci se pokoušely různé organizace či instituty na celosvětové i na regionální úrovni. Takovou snahou o regionální úpravu je např. i Common european sales law, které má unifikovat určitou výšeč obchodů v rámci Evropské unie, a kterému se věnuji ve třetí podkapitole 3.3. Dále mě zaujala také unifikace v oblasti obchodu s určitým druhem zboží.

O tvorbu jednotné úpravy mezinárodní kupní smlouvy usilovaly mnohé mezinárodní organizace již zhruba od 20. let 20. století, jelikož jsou patrné výhody, které unifikovaná hmotněprávní přímá úprava měla přinést. Obchodníci jednotlivých států by nezažívali právní nejistotu, která plyne z rozdílnosti vnitrostátních úprav, které by se na základě kolizních norem musely aplikovat. Při použití jednotného hmotného práva se neaplikuje cizí právo, tím pádem stranám odpadá nutnost složitě se s cizím právem seznamovat a tím se i samozřejmě snižují náklady obchodní transakce.

3.1 Vývoj Vídeňské úmluvy

Proces tvorby jednotného práva regulujícího mezinárodní kupní smlouvu patří v rámci dějin unifikace práva k procesům nejúspěšnějším jak na úrovni unifikace mezinárodních smluv, tak i vzorových zákonů a nestátních úprav. S prvními významnějšími snahami o unifikaci kupní smlouvy můžeme spojovat rok 1928, kdy byl založen Mezinárodní institut pro sjednocení soukromého práva UNIDROIT, jehož úkolem byla právě práce na sjednocení úpravy pro mezinárodní kupní smlouvu. Výstupem této snahy byl dokument s doktrinálním významem, který se nicméně nestal platnou mezinárodní smlouvou.⁴⁷

---

⁴⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 248.

Po druhé světové válce byl unifikační proces nastartován zejména na Haagské konferenci mezinárodního práva soukromého, projevovaly se snahy oddělit unifikaci první fáze, tedy fáze uzavírání kupní smlouvy, a fáze druhé, kterou je regulace obsahu smlouvy. Během 50. let byly na půdě Haagské konference přijaty dvě úmluvy, které se týkaly problematiky kupních smluv, pro nízký počet smluvních stran však žádná z nich nevstoupila v platnost, nicméně vliv na národní normy měly.⁴⁸ První úmluvou byla Úmluva o právu rozhodném pro mezinárodní koupi zboží (1955) která je ratifikovaná pouze sedmi státy⁴⁹ a druhou byla Úmluva o právu rozhodném pro přechod vlastnického práva při mezinárodní koupi zboží (1958).

Významným obdobím pro unifikaci byla 60. léta, neboť roku 1964 se konala v Haagu mezinárodní diplomatická konference, na níž byly projednány návrhy dvou mezinárodních úmluv: Jednotného zákona o mezinárodní koupi zboží (1. 7. 1964) a Jednotného zákona o uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží (1. 7. 1964). Obě tyto úmluvy vstoupily v platnost na počátku 70. let pro malou skupinu západoevropských a mimoevropských států. V přílohách k těmto úmluvám byly obsaženy tzv. Haagské zákony, které měly být smluvními stranami států inkorporovány do jejich právních řádů. Bylo ale zjevné, že řada států se k úmluvám nepřipojí, výhrady měly na příklad Spojené státy americké či tehdejší socialistické státy.⁵⁰ Článek 99 odst. 3 Vídeňské úmluvy stanoví, že přístupem k Vídeňské úmluvě stát současně vypovídá právě tyto úmluvy či tu z nich, jejíž je smluvní stranou.

V roce 1974 byla v New Yorku na Diplomatické konferenci ONS přijata Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží, která náleží rovněž k mezinárodním právním instrumentům, upravujícím režim mezinárodních kupních smluv.⁵¹

Nejvýznamnějším počinem na poli unifikace mezinárodní kupní smlouvy je **Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží** z 11. 4. 1980, č.

---

⁴⁸ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 248.

⁴⁹ Status table, Convention of 15 June 1955 on the law applicable to international sales of goods [online]. [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: <<https://goo.gl/aNW85a>>.

⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 249.

⁵¹ KANDA, A., Vídeňská úmluva a náš právní řád. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 1997, č. 1.

160/1991 Sb., která je dnes ratifikovaná 84 státy.⁵² Úmluva byla přijata na Diplomatické konferenci ve Vídni, konané pod záštitou Organizace spojených národů, čímž byla dovršena dlouholetá snaha o mezinárodní unifikaci právních norem týkajících se mezinárodních kupních smluv uzavíraných mezi subjekty, které nemají sídlo na území téhož státu. Současně s podepsáním Úmluvy byl přijat i Dodatkový protokol k Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží.⁵³ Česká republika je smluvním státem Úmluvy a přijala také dodatkový protokol.⁵⁴

Vytváření Vídeňské úmluvy probíhalo v rámci Komise pro mezinárodní právo obchodní (dále jen UNCITRAL). UNCITRAL je organizací, která v rámci OSN již přes 40 let působí na poli harmonizace a unifikace mezinárodního obchodního práva a v této oblasti také vytváří pravidla, úmluvy, právní rádce a doporučení.⁵⁵ Účelem činnosti organizace je redukce překážek mezinárodního obchodu a podpora vzniku nových právních nástrojů, pomocí kterých by mezinárodní obchod dále rostl. Přestože se na tuto oblast zaměřují i jiné organizace, Valné shromáždění OSN v roce 1966 vytvořilo UNCITRAL jakožto organizaci, která by díky svým členům z právních systémů rozvinutých i rozvojových zemí byla globálně reprezentativní.⁵⁶

Vídeňská úmluva vstoupila v platnost 1. 1. 1988 poté, co byla splněna podmínka ratifikace deseti smluvními státy dle čl. 99 odst. 1. Pro Československou federativní republiku se stala součástí právního řádu 1. 4. 1991. Samostatná Česká republika je smluvním státem od 1. 1. 1993. Podrobněji se problematice Vídeňské úmluvy věnuji v dalších kapitolách diplomové práce.

---

⁵² CISG: Table of Contracting States [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/lf1IWV>>.

⁵³ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 22.

⁵⁴ Status Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (New York, 1974). [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/zODIsB>>.

⁵⁵ About UNCITRAL [online], [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/JK6nT3>>.

⁵⁶ FOLSOM, R.; GORDON, M.; SPANOGLE, J. *International Business transactions*. St. Paul: West publishing co., 1996. s. 40.

3.2 Unifikace na dalších úrovních

Unifikační snahy probíhaly i na dalších úrovních, nicméně žádná z těchto snah nebyla tak úspěšná, jako právě unifikace v podobě Vídeňské úmluvy. Regionální význam měly unifikace soukromého práva v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci slučující socialistické státy. Mezi těmito státy byly dvoustranně uzavírány obecné podmínky dodávek zboží, jejichž právní charakter však nebyl zcela jasný. V roce 1968 byly přijaty Všeobecné podmínky pro dodávky zboží mezi organizacemi členských států RVHP, které měly představovat úmluvu unifikující mezinárodní kupní smlouvu. Úmluvy byly vypovězeny s rozpadem RVHP.

Na poli kolizních úprav se v 80. letech Haagská konference vrátila k Úmluvě o právu rozhodném pro smlouvy o mezinárodní koupi zboží, roku 1985 byla přijata nová úmluva, o které nelze předpokládat, že se stane platnou, neboť v rámci Evropských společenství byla přijata Římská úmluva o právu rozhodném pro závazkové vztahy ze smluv, která ztělesňuje širší unifikaci kolizního práva.⁵⁷ Pro později vzniklé právní vztahy má význam zejména nařízení Řím I, které je ve vztahu k mezinárodním kupním smlouvám analyzováno v druhé kapitole této práce.

V rámci nestátního práva vznikalo také mnoho pravidel v oblasti koupě. Iniciativní na poli tvorby obchodních podmínek byla EHK OSN, které tvořila obchodní podmínky aplikovatelné na obchody s různými druhy zboží, se kterým se obchodovalo. Dílčí problematika obchodu s konkrétním zbožím byla často upravována mezinárodními organizacemi, které se zaměřovaly přímo na daný druh zboží (např. Sdružením pro obchod s obilovinami a krmivem).⁵⁸

3.3 Společné evropské právo kupní smlouvy

Co do úpravy mezinárodní kupní smlouvy v rámci Evropské unie považují za důležité zmínit Common European Sales Law neboli společné evropské právo kupní smlouvy (dále jen CESL). CESL je obsaženo v příloze I k návrhu nařízení Evropského

---

⁵⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 250.

⁵⁸ Tamtéž, s. 251.

parlamentu a Rady o společné úpravě koupě v Evropě, který Evropská komise publikovala 11. 10. 2011.⁵⁹ Návrh nařízení obsahuje 16 článků vlastního textu a dále velmi objemnou přílohu I o 186 člancích. Znění CESL, se kterým jsem pracovala, je ve znění pozměňovacích návrhů přijatých Evropským parlamentem.⁶⁰ Momentálně je stav takový, že 26. 2. 2014 Evropský parlament hlasoval ve prospěch návrhu CESL (416 členů bylo pro, 159 proti, 65 členů se zdrželo).⁶¹ Nařízení nicméně zatím není platné a stále je v legislativním procesu.

Cílem nařízení je zjednodušení a zlepšení fungování vnitřního trhu a obchodu v Evropské unii vytvořením jednotného souboru pravidel smluvního práva. Můžeme říci, že CESL se pokouší o něco podobného jako Vídeňská úmluva, ale v evropském měřítku a s tím rozdílem, že CESL nenahrazuje vnitrostátní úpravy. Co se týče povahy nařízení, jedná se o čistě přímou normu mezinárodního práva soukromého, je zde obsaženo hmotné právo, nikoli odkaz na rozhodné právo.⁶² CESL unifikuje právní úpravu přeshraniční koupě v rámci Evropské unie a nabízí alternativní právní režim, který si strany pro svou kupní smlouvu mohou zvolit pomocí tzv. opt in, aby se vyhnuly rozdílům v národních úpravách.⁶³

CESL můžeme vnímat jako konkurenční právní nástroj Vídeňské úmluvy, jelikož v případě dohody stran na použití CESL podle nařízení dojde k vyloučení aplikace Úmluvy. CESL by se tedy používal na dobrovolném základě po dohodě smluvních stran. To je rozdílem oproti Vídeňské úmluvě, kde aplikujeme princip opt out v případě, že chceme její aplikaci vyloučit.

---

⁵⁹ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje č. 2011/0284 (COD) [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/G8GBbb>>.

⁶⁰ Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. února 2014 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/2NbQRj>>.

⁶¹ European Parliament votes for Common European Sales Law [online]. 2014. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/8JvMMa>>.

⁶² HRNČIŘÍKOVÁ, M.; ČERNÝ, F.; HAVLÍČEK, J. Několik zamyšlení nad společnou evropskou úpravou prodeje. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 2.

⁶³ MURRAY, T., CISG: Opt Out, Or Not? CISG In A Nutshell [online]. 2010. [cit. 22. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/yvjwU>>.

CESL je pojato jako uzavřená úprava, která v případě mezer úpravy (tzn. otázek spadajících do působnosti, které však nejsou výslovně upraveny) odkazuje na obecné principy, na nichž samo CESL spočívá. Vzhledem k nemožnosti hledat tyto principy v subsidiárně a na základě kolizních norem aplikovaném národním právu by tato uzavřená úprava představovala právní nejistotu.⁶⁴ Hrnčířiková⁶⁵ však tvrdí, že CESL by mělo mít přednost před použitím kolizního nařízení Řím I. a vyplnění mezer by bylo realizováno přes aplikaci kolizní normy vedoucí k určení práva rozhodného. V tomto rozhodném právu bychom našli úpravu vyplňující otázky CESL nebo ty, na které se CESL nevztahuje.

CESL se kromě způsobu aplikace od Vídeňské úmluvy liší svou působností. Nařízení je poměrně ambiciózní, neboť upravuje širší škálu vztahů, než Vídeňská úmluva. CESL se vztahuje jak na vztahy mezi podnikatelem a spotřebitelem, tak na vztahy mezi podnikateli, pokud alespoň jedním z nich je malý či střední podnik. Teritoriálně se vztahuje na přeshraniční smlouvy, kdy alespoň jedna strana splňuje kritérium obvyklého pobytu v členském státě EU. Pro členské státy je možné i použití na vztahy vnitrostátní. Co do věcné působnosti se CESL vztahuje na kupní smlouvu, smlouvu o dodání digitálního obsahu a smlouvu o souvisejících službách, přičemž úpravu nelze použít na smlouvy se smíšeným účelem a na smlouvy související se spotřebitelským úvěrem.⁶⁶ Nařízení CESL by mělo podpořit přeshraniční online nakupování a vztahovalo by se i na distanční obchody přes internet či telefon. Evropská komise je toho názoru, že CESL by napomohlo zejména středním a malým podnikům (SMEs) expandovat do zahraničí na základě jednotného práva a IT (informační a komunikační) platformy, což by vedlo k významnému snížení nákladů.

CESL neusiluje o obsažení úpravy pro všechny mezinárodní obchodní transakce, jeho hlavním účelem je poskytnout jednotný zvláštní ochranný režim pro spotřebitele (a malé a střední podniky), čímž je zde pozornost soustředěna na oblast, kterou Vídeňská

---

⁶⁴ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

⁶⁵ HRNČÍŘIKOVÁ, M.; ČERNÝ, F.; HAVLÍČEK, J. 2013, op. cit. pozn. 62.

⁶⁶ Článek 5 a 6 Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje č. 2011/0284 (COD) [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/G8GBbb>>.

úmluva neupravuje.⁶⁷ Komise prohlásila, že skutečnost, že prodej zboží spotřebitelům se může řídit až 28 různými smluvními právy, odrazuje společnosti od zahraničního obchodování a také zabraňuje spotřebitelům ve využívání těch nejvýhodnějších nabídek v rámci členských zemí.⁶⁸ Na rozdílnost obsahu těchto právních instrumentů (CESL a Vídeňské úmluvy) zajímavě poukazuje ve svém článku Hrnčířiková⁶⁹, když dedukuje, že na základě této rozdílnosti, kdy Úmluva upravuje užší množinu vztahů (pouze vztahy mezi obchodníky), bude Úmluva aplikována na základě zásady lex specialit derogat legi generali před CESL přednostně.

Aplikace CESL není otázkou zcela jednoduchou, navíc samotná povaha CESL je prozatím nejistá. O správném způsobu aplikace CESL a jeho vztahu k ostatním pramenům práva tedy rozhodne až čas nebo Soudní dvůr Evropské unie, doktrína se neshoduje a samotný návrh nařízení ani jeho důvodová zpráva zcela jednoznačnou odpověď na otázku, jak nařízení aplikovat, nedávají. Jistě by bylo možné zkoumat aplikaci CESL blíže (např. zejména možnost tzv. *dépeçage*, tj. kombinaci různých právních režimů vztahujících se na jednu konkrétní smlouvu, kombinujících ustanovení CESL s ustanoveními Úmluvy), nicméně na to v mé práci není dostatek prostoru.

CESL je návrhem nařízení a nástrojem, který se vyvíjí, zatím nevstoupil v platnost, a já ho ve své práci zmiňuji, jelikož by jistě v souvislosti s problematikou mezinárodní kupní smlouvy neměl být opominut. Nicméně se domnívám, že stranám smlouvy neposkytuje dostatečnou právní jistotu; úprava Vídeňskou úmluvu se mi jeví jako univerzálnější, jasnější a spolehlivější a také k ní existuje judikatura. S každou novinkou, dle mého názoru, přichází problém spočívající v neznalosti a vzhledem k tomu, že zde by byl nutný *opt in*, nedomnívám se, že by tento nástroj sklidil u obchodníků valný úspěch. V situaci, kdy jsou podnikatelé zvyklí na právní úpravu mezinárodní kupní smlouvy ve Vídeňské úmluvě, která spolehlivě slouží a unifikuje

---

⁶⁷ MAGNUS, U. CISG and CESL [online]. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, 2012 [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/3MuJ3z>>.

⁶⁸ Common European Sales Law proposals to be replaced as new consultation is opened on online sales barriers [online]. 2015. [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/m9FpTa>>.

⁶⁹ HRNČIŘIKOVÁ, M.; ČERNÝ, F.; HAVLÍČEK, J. 2013, op. cit. pozn. 62.

obchod po celém světě, nevidím důvod, aby tito měnili své zvyky a přecházeli na úpravu novou a jim neznámou. Již jen samotné seznamování se s novou úpravou by pro ně představovalo zbytečně vynaložené úsilí, nehledě na možné nedostatky samotné úpravy, na které by mohli narazit. Docházím tak k podobnému závěru jako Pauknerová⁷⁰, která se domnívá, že jakožto fakultativní instrument u obchodních kupních smluv příliš velké šance nemá.

U obchodů, ve kterých figurují spotřebitelé, je však situace jiná, tam by se na poli Evropské unie mohlo stát o úpravu využívanou a oblíbenou. Sama jsem zvědavá, jak se bude tento právní nástroj do budoucna vyvíjet a zda se jednou stane platným.

Na závěr kapitoly o vývoji a unifikaci mezinárodní kupní smlouvy bych ráda podotkla, že ačkoliv napříč historií projevovaly mezinárodní organizace snahy o úpravu mezinárodní kupní smlouvy ať už v celosvětovém či v regionálním měřítku, za nejúspěšnější pramen práva, který ovládá většinu celosvětového mezinárodního obchodu, je možno jistě považovat Vídeňskou úmluvu, kterou se více zabývám v následujících kapitolách.

---

⁷⁰ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

4. Vídeňská úmluva

Ve čtvrté kapitole diplomové práce se budu zabývat Vídeňskou úmluvou o mezinárodní koupi zboží. Nejprve vytyčím její význam a povahu, dále popíši její strukturu, poté přistoupím k analýze aplikace Úmluvy. Čtvrtou část této kapitoly tvoří právní režim neupravených a vyloučených otázek a mezer; konečně pátá část se věnuje otázce interpretace Vídeňské úmluvy a mezinárodních kupních smluv. Ve své práci nevěnuji pozornost právům a povinnostem stran kupní smlouvy, ale snažím se vytyčit, na jaké konkrétní kupní smlouvy můžeme Vídeňskou úmluvu aplikovat a jakým otázkám při tom musíme čelit či jaké výjimky z aplikace můžeme činit.

4.1 Povaha Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva je nejvýznamnějším právním předpisem, který upravuje mezinárodní kupní smlouvu, a to v celosvětovém měřítku. Vídeňská úmluva, Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods neboli CISG* zakotvuje moderní a jednoduchou úpravu kupní smlouvy, která zajišťuje spravedlivou rovnováhu mezi zájmy obou stran kontraktu, tedy prodávajícího a kupujícího.

Tato úmluva je považovaná za nejúspěšnější pokus o sjednocení široké problematiky obchodu na mezinárodní úrovni. Smyslem úmluvy je omezení překážek mezinárodního obchodu, konkrétně těch, které jsou spjaty s problémem určení rozhodného práva. Úmluva toho dosahuje vytvořením hmotněprávních pravidel, kterými se řídí práva a povinnosti stran mezinárodní kupní smlouvy. Právní úprava v Úmluvě reguluje mezinárodní kupní smlouvu, neupravuje však všechny typy mezinárodních kupních smluv a je mezerovitá.

Zhruba 80% světového mezinárodního obchodu se zbožím probíhá pod režimem Vídeňské úmluvy, vzhledem k tomu, že smluvními stranami je aktuálně 84 států světa, což představuje mimořádnou ekonomickou, zeměpisnou a kulturní diverzitu. Od vstupu Úmluvy v platnost v roce 1988 se počet jejích smluvních států stále navyšuje. Mezi signatáře Úmluvy patří nejvyspělejší státy světa, které jsou významnými hráči na poli

mezinárodního obchodu. Jsou jimi např. Spojené státy americké, Německo, Čína či Brazílie. Signatářem však není Spojené království⁷¹, které Vídeňskou úmluvu odmítá, možná z důvodu pýchy na dlouhou tradici common law. Domnívám se, že je to škoda, neboť s předpokládanou rychlostí globalizace a liberalizace obchodu vyvstane ještě větší poptávka po celosvětově jednotném a unifikovaném právu mezinárodního obchodu.

Pro Vídeňskou úmluvu nebyl vytvořen speciální mezinárodní soud či tribunál, Úmluva je aplikována a vykládána národními soudy a rozhodčími orgány, kterým svědčí příslušnost ve sporech týkajících se obchodů, na které se Úmluva aplikuje. Aby byl dosažen hlavní účel Úmluvy, kterým je poskytnutí jednotných pravidel pro mezinárodní koupi, je nutné, aby byla Úmluva jednotně vykládána po celém světě. Proto existují speciální volně dostupné internetové databáze, které poskytují přístup k materiálům určeným na podporu jednotného chápání a vykládání pravidel Úmluvy ve světě. Některé z těchto zdrojů jsou spravovány UNCITRALem a umožňují např. přístup k různým soudním a rozhodčím rozhodnutím ohledně Úmluvy.⁷²

V rámci naší republiky je důležité si uvědomit význam Úmluvy, který spočívá v tom, že právní režim mezinárodních kupních smluv uzavíraných českými právními subjekty s partnery ze smluvních států Úmluvy je obligatorně dán ustanoveními Vídeňské úmluvy, která se aplikuje i při rozhodování případných sporů soudy, popř. rozhodčími soudy členských států Úmluvy.⁷³

Abychom správně porozuměli povaze Úmluvy, považuji za nutné určit, zda se jedná o přímou, kolizní či věcnou normu mezinárodního práva soukromého. Na první pohled a zcela zřejmě se jedná o **přímou normu** či o úpravu obsahující přímé normy⁷⁴, která unifikuje hmotné právo mezinárodní koupě zboží a nahrazuje původní úpravy

---

⁷¹ CISG: Table of Contracting States [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/lf1IWV>>.

⁷² Zmíněné dokumenty týkající se Vídeňské úmluvy dostupné z: <<http://goo.gl/lQibeO>> [cit. 1. 6. 2016].

⁷³ KANDA, A. 1997, op. cit. pozn. 51.

⁷⁴ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 203.

problematiky v národních právních řádech. Normám tohoto typu říkáme mezinárodně sjednocené či unifikované přímé normy.⁷⁵

Úmluva však obsahuje i skryté **kolizní normy**, jelikož v čl. 1 odst. 1 písm. b) či v čl. 7 odst. 2 odkazuje na „ustanovení mezinárodního práva soukromého“. V článku 7 se hovoří o použití obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo jestliže takové zásady chybí, použijí se ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého. Pauknerová⁷⁶ říká, že tyto obecné zásady se však hledají špatně, a tak dojde alespoň v České republice k subsidiárnímu použití kolizních norem, které určí rozhodné právo např. pro výpočet výše úroků z prodlení. Na základě těchto článků je možné tvrdit, že Úmluva na sebe bere i povahu kolizní či věcné normy. Podrobněji se článkům 1 a 7 a jejich vlivu na povahu Úmluvy věnuji v kapitole o aplikaci Úmluvy.

Metoda přímá s metodou kolizní se tedy u Vídeňské úmluvy zřetelně prolínají a nelze tvrdit, že Úmluva je výlučně přímou normou. Nesmíme zapomínat na možnost aplikace Úmluvy na základě odkazu kolizní normy, čímž je o Vídeňské úmluvě možno hovořit jako o **normě věcné**.

Ani v případě aplikace hmotněprávních ustanovení Vídeňské úmluvy nesmíme opomíjet další prameny práva (kolizní normy a *lex mercatoria*) z důvodů existence otázek stojících mimo úpravu Úmluvy či otázek vyloučených z úpravy (které vytyčují vnější meze právní úpravy) a z důvodů existence mezer právní úpravy Úmluvy (které vytyčují vnitřní meze právní úpravy).⁷⁷

Kapitolu o povaze Vídeňské úmluvy bych shrnula slovy, že tato úmluva je pramenem práva, který obsahuje hmotněprávní úpravu mezinárodní koupě zboží, je celosvětově využívána a řídí se jí většina světového mezinárodního obchodu. Počet smluvních států stále narůstá, nicméně je škoda, že signatářem stále není Spojené království a další evropské státy. Úmluva je zejména přímou normou, nicméně v sobě

---

⁷⁵ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 200.

⁷⁶ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

⁷⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 219.

obsahuje i kolizní normy a díky mechanismu aplikace v článku 1 odst. 1 písm. b) na sebe bere i povahu normy věcné.

4.2 Struktura Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva obsahuje celkem 101 článků a je rozdělena do 4 částí. V první část je vymezen předmět úpravy a některá obecná ustanovení; právě této části je v mé práci věnovaná největší pozornost. Druhá část upravuje vznik smlouvy. Třetí část obsahuje pět kapitol, kde první kapitola upravuje obecná ustanovení napomáhající interpretaci, druhá kapitola reguluje povinnosti prodávajícího, reklamační režim a práva kupujícího pro porušení smlouvy prodávajícím. Třetí kapitola třetí části obsahuje tytéž oddíly ve vztahu ke kupujícímu. Následující kapitola upravuje přechod nebezpečí a poslední kapitola se věnuje povinnostem prodávajícího a kupujícího a obsahuje společná ustanovení. Čtvrtá část Vídeňské úmluvy obsahuje závěrečná ustanovení, přičemž mimořádný význam zde mají výhrady.

4.3 Aplikace Vídeňské úmluvy

Pro určení případů mezinárodních kupních smluv, na které budeme Vídeňskou úmluvu aplikovat, je nutné vymežit její prostorově osobní, věcnou a časovou působnost. Působnost Úmluvy je vymezena v její první části. Tak jako u ostatních mezinárodních úmluv je i působnost Vídeňské úmluvy omezena na pouze některé závazky a otázky s nimi související, tento okruh otázek, na které se Úmluva vztahuje, můžeme nazvat vnějšími mezemi právní úpravy Úmluvy. Aplikace Úmluvy je podmíněna řadou skutečností a u otázky aplikace je také nutno přihlížet k výhradám, které představují výjimku v aplikaci. Některé otázky jsou Úmluvou neupravené, některé jsou přímo z úpravy vyloučené a Úmluva rovněž obsahuje mezery úpravy; všem zmíněným věnuji svou pozornost v kapitole 4.4, přičemž zejména problematika mezer úpravy úzce souvisí s interpretací, kterou charakterizují v kapitole 5.5.

Aplikaci Vídeňské úmluvy považuji za stěžejní otázku, proto jí v následujících podkapitolách věnuji značný prostor. V první podkapitole se budu zabývat působností

prostorově osobní, ve druhé podkapitole působností věcnou, ve třetí podkapitole působností časovou. Dále ve čtvrté podkapitole vymezím tzv. „opt out“, v páté podkapitole „opt in“ a v poslední podkapitole této kapitoly budu analyzovat výhrady smluvních států k aplikaci Úmluvy.

4.3.1 Prostorově osobní působnost

Prostorově osobní působnost vymezuje, na jaké osoby, na jaké právní vztahy a v rámci jakého teritoria se Úmluva použije. Významný pro aplikaci je hned první článek Úmluvy, který ve svém prvním odstavci pod písmenem a) stanoví, že Úmluva upravuje smlouvy o *koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže tyto státy jsou smluvními státy*. Z toho plyne, že i přestože si strany smlouvy jako rozhodné právo ujednají právo buď jednoho či druhého smluvního státu, bude se na obchod aplikovat Vídeňská úmluva, jelikož oba státy jsou smluvními stranami.⁷⁸ Vídeňskou úmluvu v takovém případě aplikujeme namísto právních norem vnitrostátního původu, norem kolizních i hmotněprávních (na základě § 2 ZMPS), jestliže použití Vídeňské úmluvy strany nevyloučily.⁷⁹

Z článku 1 odst. 1 písm. b) plyne, že Vídeňská úmluva se na obchod aplikuje také *mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu*. Z tohoto odvozujeme, že pokud má jedna smluvní strana místo podnikání ve státě, který je smluvním státem, tak pokud na právo tohoto státu odkáže norma mezinárodního práva soukromého, bude se Úmluva aplikovat i přestože druhá smluvní strana má sídlo ve státě, který smluvním státem není.⁸⁰ Hovoříme zde o kolizním ustanovení Vídeňské úmluvy, díky kterému lze rozšířit její prostorově personální působnost i na nečlenské státy. Je možné, aby se díky tomuto ustanovení

---

⁷⁸ Rozhodčí nález Mezinárodního rozhodčího soudu Spolkové a živnostenské komory ve Vídni ze dne 15. 6. 1994, sp. zn. SCH-4318. Dostupné z: <<http://goo.gl/WeimHJ>>.

⁷⁹ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 291.

⁸⁰ Rozhodnutí Rozhodčího soudu při MOK v Paříži z roku 1992, sp. zn. 7197/1992. Dostupné z: <<http://goo.gl/nzzn7e>>.

Úmluva aplikovala i na kupní smlouvy, kde některá nebo dokonce žádná smluvní strana nemá místo podnikání ve smluvním státě.

V článku 1 se Vídeňská úmluva pokusila o skloubení přímé i nepřímé aplikace. Pokud aplikujeme předpis na základě čl. 1 odst. 1 písm. a), je aplikován jako přímá norma bez nutnosti použití kolizní normy. V případě, kdy předpis aplikujeme na základě čl. 1 odst. 1 písm. b), jedná se o aplikaci mezinárodně sjednocené věcné normy mezinárodního práva soukromého až na základě kolizní normy, tedy Úmluva se aplikuje až prostřednictvím ustanovení norem mezinárodního práva soukromého. Obchodník nebude vázán vnitrostátním právem dle sídla partnera, nýbrž hmotným právem stanoveným Úmluvou. Takto je tedy možné užít Úmluvu, i pokud neplatí, že obě strany smlouvy mají sídlo podnikání na území smluvního státu.^{81,82} Článek 1 odst. 1 písm. b) způsobuje účinek podobný erga omnes, kdy smluvní stát používá mezinárodní smlouvu na všechny vztahy spadající do rozsahu její působnosti bez ohledu na to, zda je smlouvou vázán i stát druhý.⁸³

K aplikaci Úmluvy na základě čl. 1 odst. 1 písm. b) je umožněna smluvním státům výhrada dle čl. 95 Úmluvy, kterou blíže popíši v podkapitole 4.3.6.

Použití Úmluvy na základě čl. 1 odst. 1 písm. a) je bezproblémové a projevuje se v něm reciprocita, kdy státy obou míst podnikání projevily vůli regulovat mezinárodní kupní smlouvu Úmluvou. Aplikace dle písmene b) stejného ustanovení je více nepředvídatelná a pro obchodníky může představovat určitý prvek nejistoty. Obecně však můžeme říci, že každý vstup na zahraniční trh představuje určité riziko spojené s neznalostí cizího práva, ať už se jedná o právo cizího státu či právo obsažené v Úmluvě.

Mimo tyto základní způsoby dle čl. 1 je možné Vídeňskou úmluvu použít v rámci kogentních norem určitého státu, kde neexistuje situace pokrytá výše uvedenými ustanoveními, na základě principu smluvní svobody, či v rámci lex

---

⁸¹ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 256.

⁸² Shodně KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 208.

⁸³ KAPITÁN, Z. Má vždy metoda přímá přednost před metodou kolizní?: Vztah kolizního práva a Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Acta Universitatis Carolinae: Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*. Praha: Karolinum, 2008. IURIDICA, 1/2008. ISSN 0323-0619.

mercatoria, kdy Úmluva bude použita jako jiné obchodní podmínky.⁸⁴ Vídeňská úmluva je součástí obecných principů platných v mezinárodní obchodní praxi a obecně platných zvyklostí.⁸⁵

Nyní bych se ráda věnovala vymezení pojmu **místo podnikání**, který figuruje v prvním článku Úmluvy a je tudíž pro aplikaci Vídeňské úmluvy velmi podstatný. Na tento pojem jsem narazila již v první kapitole, kde jsem zmínila, že místo podnikání či sídlo utváří subjektivní kritérium pro určení, že se jedná o kupní smlouvu mezinárodní a může jím být dán mezinárodní prvek takového právního vztahu. Místo podnikání je stěžejním kritériem pro určení, zda se na kupní smlouvu aplikuje Vídeňská úmluva, naopak státní příslušnost subjektů⁸⁶, místo uzavření smlouvy⁸⁷ či skutečnost, že zboží bude přepravováno přes hranici státu, nejsou v tomto ohledu významné. Posledním zmíněným se potvrzuje, že Úmluva nepodporuje objektivní kritérium pro určení mezinárodního prvku závazku.

Úmluva sama termín místo podnikání nedefinuje a v souladu s čl. 7 odst. 1 není možné tento pojem vykládat pomocí ustanovení vnitrostátního práva. Obvykle se jedná o místo, kde má společnost sídlo či kde je zboží společností skutečně vyráběno. Na základě doktríny a judikatury se nemusí jednat o sídlo subjektu dle vnitrostátních předpisů, naopak pojem se vztahuje i na sídlo organizační složky či odštěpný závod, kdy z tohoto místa podnikání je dlouhodobě a běžně vykonáváno podnikání, přičemž toto místo je do určité míry nezávislé (může alespoň v určitých záležitostech samostatně právně jednat).⁸⁸

---

⁸⁴ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 255.

⁸⁵ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při MOK v Paříži z roku 1994, sp. zn. 7331/1994. Dostupné z: <<http://goo.gl/H8rt9T>>.

⁸⁶ Článek 1 odst. 3 Vídeňské úmluvy.

⁸⁷ WINSHIP, P. The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts [online]. *Galston & Smit ed., International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/CMexDx>>.

⁸⁸ HONNOLD, J. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention [online]. 1999. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/dAn4gy>>.

Pokud má strana smlouvy více míst podnikání, rozhodujícím je na základě čl. 10 písm. a) místo podnikání, které má nejužší vztah ke smlouvě a jejímu plnění s přihlédnutím k okolnostem stranám známým nebo stranami zamýšleným kdykoli před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření. Problematickou se může jevit situace, kdy v různých fázích obchodní transakce figurují různá místa podnikání, neboť subjekty mohou samozřejmě místo podnikání v čase měnit. V odborné literatuře existuje několik přístupů k problému podle toho, zda autor považuje za rozhodné místo podnikání, jež plní smlouvu; místo podnikání, které smlouvu uzavřelo nebo místo podnikání, které má největší vliv na závazkový vztah.⁸⁹

Domnívám se, že logické by bylo na základě čl. 10 písm. a) dát přednost místu podnikání, které odpovídá za plnění závazku, neboť ve zmíněném ustanovení se hovoří o kritériu nejužšího vztahu ve spojitosti s plněním, nikoli s uzavíráním smlouvy. Nesmíme však zapomínat na podmínku druhé věty stejného ustanovení, kde je kladen důraz na vědomost a úmysl stran. Za situace, kdy by strany neznaly skutečnost, že za plnění odpovídá určité místo podnikání, rozhodným místem podnikání by tak mohlo být např. místo podnikání, kde byla smlouva uzavřena.

V případě, kdy strana nemá místo podnikání, je rozhodujícím její bydliště (sídlo)⁹⁰, jako hledisko nám poslouží i kritérium „obvyklého pobytu“.⁹¹

V Úmluvě je zakotven mechanismus, díky kterému je strana smlouvy chráněna v případě nevědomosti, že uzavíraný obchod není obchodem vnitrostátním. Tato ochrana plyne z čl. 1 odst. 2, který stanoví, že: „*Ke skutečnosti, že strany mají místa podnikání v různých státech, se nepřihlíží, jestliže tato skutečnost nevyplývá buď ze smlouvy nebo z jednání mezi stranami nebo z informací poskytnutých stranami kdykoli do uzavření smlouvy nebo při jejím uzavření.*“⁹² Za těchto okolností nebude skutečnost,

---

⁸⁹ SCHWENZER, I.; HACHEM, P.; SHLEICHTRIEM, P. Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG). 3. vydání. Oxford: University Press, 2010. s. 200.

⁹⁰ Článek 10 Vídeňské úmluvy.

⁹¹ ZIEGEL, J. Report to the Uniform Law Conference of Canada on Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. 1981. [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/T0vvBZ>>.

⁹² Článek 1 odst. 2 Vídeňské úmluvy.

že strany smlouvy mají místo podnikání v různých státech, brána v potaz, nebude dán subjektivní mezinárodní prvek, který Úmluva ke své aplikaci vyžaduje.^{93,94}

4.3.2 Věcná působnost

Abychom mohli správně aplikovat Vídeňskou úmluvu na konkrétní mezinárodní kupní smlouvu, je nutné vymezit věcnou působnost této úmluvy. Věcná působnost určuje, na které případy či druhy koupě se Úmluva vztahuje a na které nikoli. Základní vodítko pro určení věcné působnosti Úmluvy najdeme hned v jejím prvním článku, který stanoví: „*Tato Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech.*“⁹⁵ Obecně se tedy Vídeňská úmluva vztahuje na mezinárodní koupi zboží. Tato trojice slov však musí být dále interpretována.

Pojem **mezinárodní** říká, že daný právní vztah musí obsahovat mezinárodní prvek, který je Úmluvou vytyčen jako splnění podmínky místa podnikání stran smlouvy na území různých států (subjektivní hledisko), ke státní příslušnosti subjektů se nepřihlíží.⁹⁶ Skutečnost, že kupní smlouva je mezinárodní, se váže k prostorově osobní působnosti Úmluvy, která byla vymezena výše.

Koupě je závazek vzniklý uzavřením kupní smlouvy. Základní znaky kupní smlouvy můžeme dovodit z článků 30 a 53 Úmluvy, podle kterých je prodávající povinen dodat zboží, předat jakékoli doklady, které se k němu vztahují, a převést vlastnické právo; kupující je povinen zaplatit za zboží kupní cenu a převzít dodávku. Otázce koupě a mezinárodní koupě jsem se podrobněji věnovala v první kapitole práce.

Problematickou se jeví otázka rozlišení mezi koupí a dílem, kterou se zabývá článek 3 Úmluvy.

---

⁹³ LOOKOFKY, J. *Understanding the CIGS*. Copenhagen: Kluwer Law International, 2008. s. 12.

⁹⁴ Shodně WINSHIP, P. 1984, op. cit. pozn. 87.

⁹⁵ Článek 1 Vídeňské úmluvy.

⁹⁶ Článek 1 odst. 3 Vídeňské úmluvy.

Koupě je v rámci Úmluvy chápána širě než jen římskoprávní *emptio – venditio* (tzn. převod vlastnického práva k předmětu koupě za úplatu), za koupě totiž považujeme i závazky, které s tímto závazkem souvisejí. Dle čl. 3 odst. 1 Vídeňská úmluva nedopadá jen na zboží již vyrobené, ale také na to, které teprve má být vyrobeno za podmínky, že objedávající strana nedodá podstatnou část věcí nutných pro výrobu. Na základě čl. 3 odst. 2 potom Úmluva významně zasahuje do vztahů, které jsou běžně považovány za **smlouvu o dílo**, přičemž podmínkou použití Úmluvy na takovéto smlouvy je, že vykonání prací či poskytnutí služeb netvoří převažující část závazku.⁹⁷

Jednoznačná dělicí čára není určena, pojem podstatná či převažující část věci není Úmluvou vymezen, vždy bude záležet na podmínkách konkrétního případu. V praxi bývá tato otázka hodnocena kvantitativně, kdy je porovnána hodnota dodaného zboží a hodnota práce či služby.⁹⁸ Můžeme se setkat s případy, kdy do působnosti Úmluvy jsou zahrnuty i montáže zboží či jiné obdobné služby. V některých případech je tento typ smlouvy posuzován jako smlouva smíšená, kdy se režimu Úmluvy využije pouze na část týkající se koupě a část montáže či poskytnutí služby podléhá nesjednocenému národnímu právu.⁹⁹

Podle Rozehnalové¹⁰⁰ pod pojem koupě nespadá **darování ani směna či barter**, kde se vyskytuje plnění věcné, ale chybí jeho protiplnění peněžní, tudíž na tyto případy se Vídeňská úmluva nevztahuje. Opačný názor zastává Horowitz¹⁰¹, který tvrdí, že Úmluvu je možné a do budoucna i vhodné aplikovat na barter, jelikož ve článku 53 Úmluvy není řečeno, že kupní cena musí být hrazena v penězích. Já se však s tímto názorem neztotožňuji a tedy se přikláním k přístupu Rozehnalové, neboť v dnešním světě se nejčastěji hradí kupní cena právě penězi a domnívám se, že širší výklad pojmu “kupní cena“ je zavádějící a neaktuální. Barterový obchod se využíval ještě před tím, než peníze jakožto univerzální prostředek směny byly vynalezeny. Vídeňská úmluva by

---

⁹⁷ KAPITÁN, Z. 2008, op. cit. pozn. 83.

⁹⁸ Rozhodnutí Obchodního soudu v Zürichu ze dne 26. 4. 1995, sp. zn. HG 920670. Dostupné z: <<http://goo.gl/JkVr16>>.

⁹⁹ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 258.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 258.

¹⁰¹ HOROWITZ, J. Revisiting barter under the CISG. *Journal of law and commerce* [online]. 2010. [cit. 17. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/H7CvhE>>.

měla sloužit k rozvoji a usnadnění mezinárodního obchodu, přičemž si myslím, že barter k podobnému cíli nesměřuje.

Úmluva nedopadá ani na smlouvy o dodávce investičních celků na klíč, které jsou většinou považované za inominátní kontrakty, neboť Úmluva reaguje spíše na jednotlivé dodávky zboží než na situace pokryté právě těmito smlouvami. Úmluvě nepodléhá ani franchisingová smlouva.¹⁰² Co se týče distributorských smluv (kde se jedna strana zavazuje působit na prodej zboží ve prospěch třetí osoby), několik judikátů a rozhodčích nálezů potvrdilo, že Úmluva dopadá na dílčí kupní smlouvy, přičemž rámcová distributorská smlouva úpravě podléhat nebude.^{103,104} Aplikace Úmluvy na jednotlivé kupní smlouvy v rámci counter – purchase (což je závazek, ve kterém se jedna strana zavazuje k prodeji zboží druhé straně za peněžité protiplnění a zároveň k nákupu zboží či služeb od druhé strany) je dle Horowitze¹⁰⁵ možná.

Pojem **zboží** Úmluva výslovně nedefinuje, termín nepodléhá národní interpretaci. Je nesporné, že termínem zboží zahrnuje věci movité a hmotné. Nemovitosti typu budovy či země nepodléhají úmluvě.¹⁰⁶ V otázce, zda se Úmluva vztahuje i na nehmotné statky (plány, koncepty), nepanuje jednoznačná shoda. Nehmotným statkem, o kterém bylo judikováno, že do působnosti Úmluvy nespadá, může být počítačový program. Prodej zboží je totiž charakterizován převodem vlastnického práva k předmětu, ale zde dochází spíše k transferu práv k použití myšlenek.¹⁰⁷ Podle Poikela¹⁰⁸ je však otázka počítačových programů spornou. V těchto případech je nejvhodnější v kupní smlouvě výslovně vymežit, zda se Úmluva má na

---

¹⁰² ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 259.

¹⁰³ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při MOK v Paříži ze dne 23. 1. 1997, sp. zn. 8611/HV/JK. Dostupné z: <<http://goo.gl/CgFPKJ>>.

¹⁰⁴ Shodně rozhodnutí soudu Gerechthshof's Amsterdam ze dne 16. 7. 1992, sp. zn. 550/92. Dostupné z: <<http://goo.gl/D62kg5>>.

¹⁰⁵ HOROWITZ, J. 2010, op. cit. pozn. 101.

¹⁰⁶ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 259.

¹⁰⁷ Rozhodnutí odvolacího soudu OLG Köln ze dne 26. 9. 1994 sp. zn. 19 U 282/93. Dostupné z: <<http://goo.gl/wgoMFU>>.

¹⁰⁸ POIKELA, T. Conformity of Goods in the 1980 United Nations Convention of Contracts for the International Sale of Goods [online]. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/ZcCibr>>.

obchod aplikovat, nebo nikoliv. Těmi nehmotnými věcmi, na které se Úmluva jistě nevztahuje, jsou patenty, autorské právo, ochranná známka a know-how.

Článek, který nejlépe přibližuje věcnou působnost Úmluvy, je článek 2, který zakotvuje případy, ve kterých Úmluvu nepoužijeme: *“Tato Úmluva se nepoužije na koupeř*

a) zboží kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu;

b) na dražbách;

c) při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu;

d) cenných papírů nebo peněz;

e) lodí, člunů, vznášedel nebo letadel;

f) elektrické energie.”¹⁰⁹

Na základě **písmene a) čl. 2** jsou z působnosti Úmluvy vyňaty spotřebitelské obchody. Na tomto místě je třeba vymežit, že při spotřebitelských obchodech se ve vyspělých právních řádech uplatňuje ochrana spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany. Z Úmluvy jsou spotřebitelské obchody vyňaty za účelem vyloučení situace, kdy by byl ochranný účinek národní úpravy kvůli použití Úmluvy oslaben.¹¹⁰ Jak jsem zmiňovala výše, v evropském kontextu se projevuje snaha upravit pomocí CESL právě i spotřebitelské obchody.

Dle Občanského zákoníku je v našem právním řádu spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Článek 2 Vídeňské úmluvy.

¹¹⁰ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary (closest counterpart to an Official Commentary) [online]. [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/yw7nUp>>.

¹¹¹ § 419 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Na základě tohoto pojetí bychom mohli tvrdit, že pojem českého práva „spotřebitelský obchod“ má užší význam, než pojem „spotřebitelský obchod“ dle Úmluvy, neboť zahrnuje pouze obchody, kde na jedné straně figuruje člověk, fyzická osoba. Já se nicméně domnívám, že toto rozlišení nemá praktický význam, neboť dle čl. 2 písm. a) je vyloučeno z působnosti Úmluvy zboží pro osobní potřebu, z čehož logicky vyplývá, že se jedná o zboží určené fyzickým osobám, lidem. Právnícké osoby takovou potřebu ani potřebu rodiny či domácnosti nemají. Tudíž v tomto bodě rozlišujeme mezi nákupem fyzické osoby pro osobní potřebu či pro podnikatelské účely, na které se právě Úmluva vztahuje.

Spotřebitelské obchody můžeme rozlišit od obchodů v rámci podnikání pomocí charakteru zboží, rozlišovacím kritériem může být i sama osoba kupujícího a jeho profesní zaměření.¹¹² Kdyby totiž bylo zboží koupeno jedincem pro účely podnikání, smlouva by se řídila Úmluvou. Jako příklad můžu uvést rozdíl mezi situací, kdy by programátor koupil počítač, který by používal při svém podnikání a situací, kdy by ho stejná osoba zakoupila pro domácí použití (pro osobní potřebu).

Dle čl. 2 písm. a) je také možné použít Úmluvu na kupní smlouvu, u které prodávající nevěděl a vědět nemohl, že ji uzavírá s kupujícím, který zboží kupuje pro osobní potřebu či potřeby rodiny nebo domácnosti. V praxi nastávají situace, kdy prodávající nemůže vědět, k jakému účelu bude prodané zboží použito. Matoucí pro něj může být na příklad údaj o množství koupeného zboží či o místě, kam má být zboží zasláno, neboť tyto údaje se při spotřebitelských obchodech a při obchodech v podnikání liší. Tyto údaje musí být prodávajícímu dostupné nejpozději v momentu uzavření smlouvy tak, aby věděl, zda se jeho práva a povinnosti v rámci koupě řídí Úmluvou nebo národní úpravou.¹¹³

Dle **čl. 2 písm. b)** se Úmluva nepoužije na kupní smlouvy v rámci dražeb. Dražby se velmi liší od běžných dodávkových typů obchodů a podléhají zvláštním pravidlům v rámci každého národního práva, proto je jejich společná regulace

---

¹¹² ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 261.

¹¹³ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary, op. cit. pozn. 110.

vyloučena. Rozdíl mezi dražbami a běžnými obchody můžeme spatřit v osobě kupujícího, kdy u dražby není kupující až do chvíle uzavření smlouvy příklepem prodávajícímu znám. Liší se i kontraktační proces, již učiněná nabídka se v dražbě zruší, pokud je podána vyšší nabídka, nebo pokud se dražba ukončí jinak než příklepem.¹¹⁴

Dle **čl. 2) písm. c)** se Úmluva neuplatní v rámci koupě při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu. Rozehnalová¹¹⁵ konstatuje, že by bylo nesmyslné snažit se o podřízení těchto obchodů jednotnému právu, jelikož v tomto případě nemá prodávající zboží ani podmínky obchodu ve volné dispozici. Já se k tomuto názoru přikláním, tento druh obchodu se natolik liší od běžného mezinárodního obchodování, že by nemělo smysl, aby se na něj Úmluva vztahovala.

Podobně jako u předešlého bodu i zde platí, že pravidla pro tyto druhy koupě jsou upravena rozličně v každém právním řádu státu, jehož orgány výkon rozhodnutí provádí. Tyto druhy koupě navíc nepředstavují významnou část mezinárodního obchodu, takže se dají považovat za čistě národní záležitost.¹¹⁶

V **čl. 2) písm. d)** se stanoví, že Úmluvu nelze použít na koupi cenných papírů nebo peněz. Tyto druhy věcí jsou vyňaty z působnosti Úmluvy, jelikož termín cenný papír se dá interpretovat různě. Problematický je na příklad cenný papír typu konosament či nákladní list. Rozehnalová¹¹⁷ uvádí, že spadají pod Úmluvu, jelikož koupě cenného papíru tohoto typu ve skutečnosti není koupí cenného papíru, ale koupí zboží, které tento představuje. Toto potvrzuje i internetový zdroj Pace Law School Institute of International Commercial Law¹¹⁸, který říká, že Úmluva tímto ustanovením nevylučuje dokumentární prodej zboží (prodej zboží pomocí dokumentární platby), přestože v některých právních systémech by tento prodej mohl být považován za prodej cenných papírů.

---

¹¹⁴ § 1771 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹¹⁵ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 261.

¹¹⁶ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary, op. cit. pozn. 110.

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 261.

¹¹⁸ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary, op. cit. pozn. 110.

Některé právní řády cenné papíry ani nepovažují za zboží. Kdyby tyto druhy věcí z působnosti Úmluvy vyňaty nebyly, v aplikaci Úmluvy by mohly nastávat významné rozdíly.¹¹⁹ Na základě čl. 2 písm. d) Úmluvy nepoužijeme Úmluvu na koupi akcií, podílů, investičních instrumentů či obligací. Tyto dokumenty ztělesňují nehmotná práva, nárok na plnění či povinnost plnit, nemůžeme je tedy považovat za zboží ve smyslu hmotných movitých věcí.

Co se týče peněz, dovozují, že předmětem koupě dle Úmluvy by mohly být peníze, které již neslouží svému původnímu účelu (tedy nejsou všeobecným prostředkem směny, zúčtovací jednotkou či uchovatelem hodnoty). Mám na mysli peníze, které slouží např. sběratelským účelům a již nejsou platné.

Z působnosti Úmluvy je na základě **čl. 2 písm. e)** také vyloučena koupě lodí, člunů, vznášedel nebo letadel. Zajímavostí je, že přestože Úmluva nedopadá na letadla, vztahuje se na náhradní díly.¹²⁰ Důvodem vynětí z působnosti je skutečnost, že tyto druhy zboží podléhají určitým typům registrace. Pravidla specififikující, které tyto věci musí být registrovány, se v různých právních rádech velmi liší. Vzhledem k tomu, že by bylo složité rozlišovat, které lodě, vznášedla apod. pod registrační režim spadají a které ne, byly z působnosti Úmluvy vyňaty všechny jejich druhy. Místo registrace a také právní řád, kterým se registrace řídí, navíc při uzavírání kupní smlouvy nemusí být jasné. Toto odůvodnění nám odpovídá na otázku, proč náhradní díly těchto zařízení vyňaty nejsou, ty spadají do kategorie zboží bez dalšího. Druhým důvodem vynětí těchto věcí je také to, že tyto věci jsou v některých právních rádech považovány za zboží, zatímco v jiných za nemovité věci.¹²¹

Dle **čl. 2 písm. f)** Úmluvu není možné aplikovat na koupi elektrické energie, která ani není některými právními řády považována za věc v právním smyslu, navíc její koupě a prodej se řídí specifickými podmínkami.¹²² Zboží musí být hmatatelné a hmotné. Spory o to, zda elektřina je hmotnou či nehmotnou věcí byly vyřešeny tak, že

---

¹¹⁹ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary, op. cit. pozn. 110.

¹²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Maďarské republiky ze dne 25. 9. 1992, sp. zn. Gf. I. 31 349/1992/9. Dostupné z: <<http://goo.gl/f6wKnf>>.

¹²¹ GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary, op. cit. pozn. 110.

¹²² ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 262.

elektřina byla vyloučena z působnosti Úmluvy úplně. Naopak koupě plynu do působnosti Úmluvy spadá.¹²³

Použitelnost Vídeňské úmluvy je v čl. 4 omezen na úpravu uzavírání kupní smlouvy a na úpravu práv a povinností prodávajícího a kupujícího vyplývajících ze smlouvy či z jejího porušení. Smlouva demonstrativně uvádí, na které otázky se nevztahuje, jsou jimi např. platnost úmluvy jako celku, kteréhokoliv jejího ustanovení či zvyklosti. Dále se nevztahuje ani na otázku účinků, které může mít smlouva na přechod vlastnického práva k prodávanému zboží.¹²⁴

Ustanovení čl. 5 Vídeňské úmluvy dále vylučuje použití Úmluvy na odpovědnost prodávajícího za smrt či ublížení na zdraví způsobené prodávaným zbožím kupujícímu nebo jakékoliv třetí osobě.

4.3.3 Časová působnost

Pokud chceme aplikovat Úmluvu na mezinárodní kupní smlouvy, musíme kromě prostorově osobní a věcné působnosti zkoumat také působnost časovou, která určuje, na jaké na mezinárodní kupní smlouvy je z časového hlediska možno Úmluvu aplikovat.

První podmínkou aplikace Úmluvy je její platnost. Vídeňská úmluva vstoupila v platnost 1. 1. 1988 po té, co byla splněna podmínka ratifikace deseti smluvními státy (dle čl. 99 odst. 1 Úmluvy). Vídeňská úmluva je mezinárodní smlouvou, a tak je nutné zkoumat její aplikovatelnost pro konkrétní státy na základě jejich individuálního přistupování ke smlouvě. Okamžik platnosti pro daný stát se odvozuje od okamžiku uložení listin ratifikačních, o přijetí, schválení nebo přístupu; konkrétní úpravu nalezneme v čl. 99 a čl. 100 Vídeňské úmluvy.

---

¹²³ POIKELA, T., op. cit. pozn. 108.

¹²⁴ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10.

Československá federativní republika uložila ratifikační listinu u depozitáře 5. 3. 1990. V souladu se čl. 99 odst. 2 pro ni Vídeňská úmluva nabyla platnosti prvního dne následujícího měsíce po uplynutí dvanácti měsíců od uložení ratifikační listiny, tedy 1. 4. 1991. Úmluva byla zakotvena jako součást právního řádu zákonem č. 160/1991 Sbírky. Dle čl. 89 Úmluvy jsou listiny uloženy u depozitáře Úmluvy, kterým je generální tajemník Organizace spojených národů. Samostatná Česká republika je smluvním státem od 1. 1. 1993, neboť došlo k sukcesi práv a závazků z ČSFR.

4.3.4 Opt out

Jak již bylo zmíněno na začátku kapitoly 4.3, Úmluva se použije, pokud její použití strany kupní smlouvy nevyloučily. Možnosti vyloučení aplikace Úmluvy stranami smlouvy se zkráceně říká „opt out“. Tato možnost je zakotvena v článku 6 Úmluvy, který stanoví, že: *„Strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit.“* Článek 6 je výrazem smluvní svobody a autonomie vůle, která je základní zásadou smluvního práva.¹²⁵ Ze zmíněného článku můžeme dovodit dispozitivní povahu Úmluvy. Za využití článku 6 je možné přivodit aplikaci hmotněprávních norem vnitrostátního původu některého právního řádu, strany se mohou odchýlit od Úmluvy v rámci stanoveném imperativními a kogentními normami rozhodného právního řádu.

Díky článku 6 Úmluvu můžeme řadit mezi tzv. opt out předpisy; aby se Úmluva či některé její ustanovení (kromě čl. 12) neaplikovaly, je nutné kvalifikované výslovné vyloučení s poukazem na zmíněný článek. K vyloučení aplikace většinou nestačí, aby strany zvolily jako rozhodné právo některého státu. Pokud by totiž bylo zvoleno právo některého státu, který je smluvním státem Úmluvy, Úmluva by se uplatnila přednostně před národním právem daného státu. Naopak kdyby strany zvolily právo nesmluvního státu, tato volba by k vyloučení Úmluvy stačila.¹²⁶

---

¹²⁵ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 253.

¹²⁶ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

Jak jsem již nastínila, možnost vyloučení aplikace Úmluvy dle čl. 6 můžeme označit za projev smluvní volnosti či principu autonomie vůle a také možnosti volby práva, tyto se promítají i v dalších předpisech, které s Vídeňskou úmluvou úzce souvisejí.

V obecné rovině volbu připouští jak ZMPS ve svém § 87 odst. 1, dle kterého: *„Smlouvy se řídí právem státu, s nímž smlouva nejužěji souvisí, pokud smluvní strany nezvolily rozhodné právo. Volba práva musí být vyjádřena výslovně nebo musí vyplývat bez pochybností z ustanovení smlouvy nebo z okolností případu.“* Volbu práva připouští i Římská úmluva dle čl. 3 odst. 1. Nařízení Řím I zakotvuje možnost volby práva ve svém čl. 3 odst. 1. Platí, že si strany mohou zvolit právo, kterým se bude řídit celá smlouva, či pouze některá její část. Mohu tedy tvrdit, že stejně jako vnitrostátní smluvní právo, tak i mezinárodní smluvní právo dbá na požadavky a potřeby smluvních stran, co se týče úpravy jejich vzájemných právních poměrů.

Strany mohou namísto aplikace Úmluvy zvolit kterýkoli existující právní řád. I přes tuto smluvní volnost existují při volbě práva určitá omezení. Zvolený právní řád musí být platný a aktuálně existující. Je vyloučeno, aby si strany zvolily lex mercatoria nebo aby vyloučily dopad jakéhokoliv právního řádu a smlouvu podřídily jen sjednaným smluvním pravidlům.¹²⁷ Na příklad nestátní pravidla typu Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT či Principy evropského smluvního práva je možné uplatnit pouze v situaci, kdy na ně strany odkáží ve smlouvě¹²⁸, a to pouze v mezích, které připouští rozhodné právo.

Pauknerová¹²⁹ se domnívá, že toto řešení, kdy lex mercatoria se uplatní pouze v mezích rozhodného práva, je velmi rozumné, neboť podporuje právní jistotu a předvídatelnost. Já s tímto názorem nemůžu než souhlasit, myslím si, že rozhodné právo také poskytuje řešení více sporných otázek, než „právo mezinárodních obchodníků“, které by mělo sloužit spíše podpůrně a jako účelný doplněk právní úpravy, který je omezen pouze na některé otázky.

---

¹²⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 186.

¹²⁸ Viz na příklad recitál 13 k preambuli nařízení Řím I.

¹²⁹ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

V případě volby práva některého smluvního státu Vídeňské úmluvy za rozhodné právo je nutné rozlišovat, zda se mají aplikovat ustanovení Vídeňské úmluvy jakožto součásti vnitrostátního práva, nebo zda se má použít předpisů ryze vnitrostátních, jakými je např. občanský zákoník zvoleného právního řádu a tedy použití Úmluvy je dle čl. 6 zcela vyloučeno. Je nutno brát ohled na úmysl stran, který by strany měly ve smlouvě vyjádřit. Opačná situace nastane, když strany zvolí za rozhodné právo nesmluvního státu, tehdy je vyloučení Úmluvy patrné.¹³⁰

Nyní uvedu dva příklady vyloučení aplikace Úmluvy, které však bude mít rozdílné účinky co do rozhodného práva. Předpokládejme, že obě strany kupní smlouvy mají místo podnikání ve smluvním státě a chtějí vyloučit aplikaci Úmluvy, přestože jsou splněny podmínky její aplikace. V prvním příkladu strany ve smlouvě uvedou, že se smlouva bude řídit „švédským Zákonem o prodeji zboží z roku 1990“. Toto ujednání by se dalo chápat jako projev vůle, aby bylo aplikováno švédské vnitrostátní právo, které upravuje prodej zboží, a aplikovalo by se místo Úmluvy. V druhém případě strany ve smlouvě uvedou, že se kontrakt bude řídit „švédským právem“. V takovém případě se smlouva bude řídit stále Úmluvou, neboť ta je součástí švédského vnitrostátního práva, jelikož Švédsko je smluvním státem.¹³¹

Můžeme se zabývat otázkou, jaká formulace v kupní smlouvě bude spět k vyloučení aplikace Úmluvy. Dle Rozehnalové¹³² formulace „Tato smlouva se řídí českým právem“ neznamena, že se konkrétní kupní smlouva řídí Občanským zákoníkem, ale Vídeňskou úmluvou, jakožto českým právem mezinárodního původu. Aby bylo použití Úmluvy skutečně vyloučeno, je vhodné použít přesnější formulaci „Tato smlouva se neřídí Vídeňskou úmluvou“ nebo „Strany smlouvy vyloučily pro regulaci této smlouvy Vídeňskou úmluvu.“ Je nutné, aby se na vyloučení aplikace Úmluvy dohodly obě smluvní strany. Konstatace vyloučení aplikace Úmluvy podléhá interpretaci dle čl. 8, proto je do určité míry pro strany smlouvy nejistá. Doložky, které aplikaci vylučují, by i na základě judikatury měly být co nejpřesněji formulované a

---

¹³⁰ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2015, op. cit. pozn. 17, s. 295.

¹³¹ LOOKOFSKY, J. 2008, op. cit. pozn. 93, s. 28.

¹³² ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 263.

v případě vyloučení aplikace Úmluvy by měly strany smlouvy přesně upravit, jakým právem se otázky budou řídit.

Článek 6 umožňuje kromě vyloučení použití Úmluvy či některého jejího ustanovení kromě čl. 12 i změnu účinku ustanovení Úmluvy. Na příklad je možné, aby prodávající (nabízející) učinil svou nabídku neodvolatelnou. Změna účinku či vyloučení ustanovení Úmluvy mohou být učiněné jak výslovně, tak mlčky.¹³³ Možnost změnit účinek či vyloučit použití určitého ustanovení implicitně není v čl. 6 zakotvena, ale já dovozují tuto možnost vzhledem k tomu, že není ani zakotvena nutnost učinit tak výslovně.

Tato forma aplikace, kdy Úmluva je aplikovaná povinně, ale existuje možnost jejího vyloučení, se mi jeví jako šikovná možnost, která reflektuje jak nutnou míru právní jistoty, tak i potřebou pružnosti.

4.3.5 Opt in

V předchozí podkapitole jsem uvedla, že je možné provést opt out z Úmluvy. Je ale možný i „opt in“, tedy zvolení Úmluvy i v případě nesplnění podmínek její aplikace? Ačkoliv článek 6 poskytuje stranám širokou autonomii, Úmluva neobsahuje ustanovení, které by umožňovalo její použití i přes nesplnění podmínek aplikace Úmluvy.

Skutečnost, že Úmluva takové ustanovení neobsahuje, však nutně neznamená, že by opt in stranami kupní smlouvy nebyl možný. Tento přístup vyplývá i z odmítnutí návrhu učiněného během diplomatické konference bývalou Německou demokratickou republikou, jehož obsahem bylo ustanovení, dle kterého by se Úmluva měla aplikovat i přes nesplnění výchozích podmínek její aplikace, pokud si to strany budou přát. Návrh byl odmítnut, jelikož toto ustanovení bylo shledáno nepotřebným, protože ke stejné možnosti můžeme dojít pouhou aplikací principu autonomie vůle stran.¹³⁴

---

¹³³ VISCASILLAS, P. El contrato de compraventa internacional de mercancías (Convención de Viena de 1980) [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/HORKms>>.

¹³⁴ UNCITRAL digest of CISG article 6 case law [online]. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/YHYDEX>>.

Folsom¹³⁵ ve své publikaci potvrzuje stejný závěr a uvádí, že soudy Spojených států amerických přiznávají autonomii stran i v tomto ohledu a volbu aplikace Úmluvy respektují. Dodává, že tato situace však přináší určité potíže. Možnost opt in potvrzuje ve svém článku i Lookofsky.¹³⁶

Dovozují, že příkladem závazku, pro který si strany smlouvy mohou zvolit aplikaci Úmluvy, by mohla být koupě elektrické energie či lodí nebo letadel. Aplikaci Úmluvy by si také mohly zvolit strany nemající místo podnikání ve smluvních státech.

4.3.6 Výhrady smluvních států k aplikaci Úmluvy

Úmluva připouští řadu výhrad; výhradami rozumíme výjimky z aplikace a jsou obsaženy ve člancích 92 až 96 Úmluvy, přičemž dle článku 98 další výhrady k Úmluvě nejsou připuštěny. Výhrady, které mohou být k Úmluvě učiněny smluvními státy, nezávisí na uvážení aplikujícího orgánu státu. Česká republika využila pouze výhradu dle článku 95.¹³⁷

Článek 92 zakotvuje výhradu k použití části II (Uzavírání smlouvy) nebo III (Koupě zboží), čl. 93 výhradu učiněnou směrem k teritoriu státu (v případě, že stát má více územních jednotek), čl. 94 výhradu učiněnou z důvodu podobnosti úprav mezi státy, čl. 95 výhradu učiněnou k typu aplikace úmluvy [možnost vyloučení aplikace článku 1 odst. 1 písm. b)] a článek 96 výhradu učiněnou k formě smlouvy (možnost, aby nebylo možné uzavřít mezinárodní kupní smlouvu jinak než písemně).

Výhrada k aplikaci Úmluvy dle článku 95

K aplikaci ustanovení článku 1 odst. 1 písm. b) je umožněna výhrada zakotvená v čl. 95, kterou využila i Česká republika. Článek 95 Úmluvy stanoví: „*Kterýkoli stát může prohlásit při uložení svých listin o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, že*

---

¹³⁵ FOLSOM, R.; GORDON, M.; SPANOGLE, J. 1996, op. cit. pozn. 56, s. 51.

¹³⁶ LOOKOFSKY, J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Article 6 Freedom of Contract: Convention as Supplementary Regime [online]. *International Encyclopaedia of Laws - Contracts*, Suppl. 29, 2000. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/7b6Thf>>.

¹³⁷ CISG: List of Contracting States [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/kRx6b2>>.

*nebude vázán ustanovením článku 1 odst. 1 písm. b) této Úmluvy.*¹³⁸ Tato výhrada není příliš četná, využili ji kromě České republiky i Slovensko, Spojené státy americké, Čína či Singapur.¹³⁹

Interpretace této výhrady není jednotná, což může mít vliv na rozhodnutí o aplikaci Úmluvy u soudu v místě řešení sporu. Můžeme se setkat se třemi verzemi výkladu výhrady. První verze je obecná či prostá (Česká republika, Slovenská republika, Singapur, Spojené státy americké, Čína), druhá je německá, kdy německé soudy nebudou aplikovat Úmluvu dle čl. 1 odst. 1 písm. b) v případech obchodů, ve kterých jsou zahrnuty státy, které učinily výhradu dle čl. 95 a třetí je nizozemská, která směřuje spíše k uniformitě řešení dle Úmluvy než k aplikaci vnitrostátního nizozemského práva.¹⁴⁰

Pauknerová¹⁴¹ vysvětluje, že výhradu dle čl. 95 převzaly po rozdělení Československa překvapivě oba nástupnické státy, přičemž původně byla výhrada odůvodňována existencí zvláštní úpravy v zákoně č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku, nicméně později byl tento zákon zrušen Obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb. Přestože argument zvláštní úpravy obsažené v zákoně č. 101/1963 Sb. posléze přestal být validním, Česká republika výhradu dle čl. 95 neodvolala.

Zastánci výhrady dle čl. 95 mohou svou argumentaci opřít o skutečnost, že představíme-li si situaci, kdy by měla být Úmluva aplikovaná na právní vztah vzniklý mezi stranami s místem podnikání v nesmluvních státech, mohly by vzniknout potíže způsobené neznalostí Úmluvy subjektem, který by rozhodoval případný spor, např. rozhodcem (jelikož v jeho státě Úmluva není závazná).

Já si nicméně myslím, že při každém mezinárodním obchodování musí strany smlouvy (či subjekty rozhodující spor mezi stranami) počítat s tím, že budou nuceny

---

¹³⁸ Článek 95 Vídeňské úmluvy.

¹³⁹ CISG: Table of Contracting States [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/If1IWV>>.

¹⁴⁰ DE LY, F. Sources Of International Sales Law: An Eclectic Model. In Celebrating Success: 25 Years United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. 2005. [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/UdNlyf>>.

¹⁴¹ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

poznat hmotné právo, kterým se závazkový vztah řídí. Dle mého názoru v dnešní době výhrada pouze brání použití unifikované hmotněprávní normy tam, kde není splněna podmínka místa podnikání stran smlouvy ve smluvních státech, ale kolizní normy určí rozhodným právem právo některého smluvního státu. Nejsem zastáncem výhrady dle čl. 95, neboť se mi jeví praktickým, ale byla všeobecně známá, používaná a oblíbená Úmluva aplikovaná na co největší množství obchodů, na které se svou působností vztahuje.

Domnívám se, že by bylo rozumné, aby Česká republika, podobně jako již několik států, svou výhradu dle čl. 95 odvolala, a tak dala průchod aplikaci jednotné úpravy, která by obchodníkům mnohé ulehčila. Podobný názor zastává i Pauknerová¹⁴² či Kordač¹⁴³, který ve svém článku uvádí, že o možnosti odvolání výhrady v roce 2012 vznikl na půdě Ministerstva průmyslu a obchodu návrh.

Aktuálně (duben roku 2016) je odvolání této výhrady v řešení. Vláda České republiky se Usnesením ze dne 21. března roku 2016 č. 252 usnesla na tom, že souhlasí s odvoláním výhrady Československé socialistické republiky k článku 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy Organizace spojených národů o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a odvoláním prohlášení Československé socialistické republiky k článku I Dodatkového protokolu k Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží, ve znění podle části III materiálu č. j. 305/16 a tímto usnesením doporučuje prezidentu republiky, aby odvolání výhrady k Úmluvě a odvolání prohlášení k Dodatkovému protokolu po vyslovení souhlasu Parlamentem České republiky ratifikoval.¹⁴⁴

Na tomto místě bych ráda shrnula kapitolu o aplikaci Vídeňské úmluvy. Aplikace Vídeňské úmluvy jen zdánlivě patří k těm otázkám, které jsou neproblémové. V práci Winshipa¹⁴⁵ se dokonce objevilo konstatování, že existuje 54 možných aplikačních variant. Naštěstí, jak sám uvádí, většina z nich je jasně zodpověditelná.

---

¹⁴² PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

¹⁴³ KORDAČ, Z. Odvolání výhrady dle čl. 95 Vídeňské úmluvy: chvályhodný návrh MPO, 2012. [online], [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/mfOt5d>>.

¹⁴⁴ Usnesení vlády České republiky ze dne 21. března 2016 č. 252 [online], [cit. 28. 5. 2016]. Dostupné z: <<https://goo.gl/MUysk3>>.

¹⁴⁵ Shodně WINSHIP, P. 1984, op. cit. pozn. 87.

Abychom mohli Úmluvu správně použít, tedy aplikovat na konkrétní mezinárodní kupní smlouvu, musíme zkoumat její působnost, a to jak prostorově osobní, věcnou, tak časovou. Poslední zmíněná je dle mého názoru nejméně problematická, u věcné i prostorově osobní působnosti musíme zapojit pravidla o interpretaci, neboť Úmluva pracuje s rozličnými pojmy, které však blíže nedefinuje. U prostorově osobní působnosti můžeme zkoumat dva mechanismy aplikace Úmluvy na základě článku 1 odst. 1 písm. a) a písm. b), kdy u prvního zmíněného je Úmluva aplikována jako přímá norma, zatímco u druhého zmíněného jako norma věcná, neboť je na ni odkázáno kolizní normou mezinárodního práva soukromého. K druhému mechanismu aplikace je však umožněna výhrada dle čl. 95 Úmluvy, kterou dodnes některé státy aplikují, čímž omezují možnost širšího a četnějšího použití Úmluvy v rámci mezinárodního obchodování. V souvislosti s aplikací musím znovu zmínit zásadu autonomie vůle stran, která ovládá závazkové právo obecně, a díky které je možno využít institutů opt out a opt in, které byly vysvětleny výše.

4.4 Právní režim neupravených a vyloučených otázek, mezer

Abychom dobře porozuměli Vídeňské úmluvě a možnostem její aplikace, je bezesporu nutné zabývat se i otázkami, které Úmluva neupravuje, otázkami, které jsou z rozličných důvodů z předmětu úpravy Úmluvy vyloučené a rovněž mezerami, tedy otázkami, které do předmětu úpravy spadají, ale Úmluva o nich mlčí. Zejména mezery úpravy můžeme nazvat limity, které jsou dnes považovány za určitou nevýhodu jinak velmi úspěšného právního instrumentu, kterým Vídeňská úmluva je.

4.4.1 Otázky neupravené

Na otázky, které leží mimo rozsah materie upravené Úmluvou, aplikujeme pravidla mezinárodního práva soukromého, tedy normy kolizní. Otázky, které jsou Úmluvou neupravené, zjistíme vytyčením vnějších mezí právní úpravy Úmluvy, jsou vymezeny předmětem úpravy - věcnou, osobně prostorovou a časovou působností Úmluvy.

Instituty, které nejsou Úmluvou upraveny vůbec, jsou např. pravidla o změně okolností (tzv. hardship), řešení rozporu ve standardních smluvních podmínkách (tzv. battle of the forms) či promlčení.¹⁴⁶

4.4.2 Otázky výslovně vyloučené

Z úpravy Úmluvou byly některé otázky výslovně vyloučeny, proto je nutné zabývat se jejich právním režimem. V případě otázek vyloučených platí totéž co u otázek neupravených, tedy použije se pravidel mezinárodního práva soukromého. Je-li fórum (místo soudu) české, nastává možnost použití mezinárodních dvoustranných smluv, Římské úmluvy, nařízení Řím I či ZMPS.¹⁴⁷

První dva níže zmíněné body Úmluva upravuje ve svém čl. 4, třetí bod v čl. 5.

a) Platnost smlouvy, jejího ustanovení nebo zvyklosti

Otázky týkající se platnosti smlouvy se řídí právem národním, které je určené dle norem mezinárodního práva soukromého (kolizních norem), přičemž Úmluva se v otázce vzniku smlouvy omezuje pouze na problematiku existence a formy smlouvy. Úmluva se nevztahuje ani na účinky veřejnoprávních norem regulujících zahraniční obchod na platnost smlouvy. Jsou jimi např. normy upravující nutnost udělení licence, zákaz vývozu či dovozu zboží, devizová opatření, soutěžní právo nebo spotřebitelské normy.¹⁴⁸

Ustanovení čl. 4 písm. a) má návaznost na několik dalších článků, neboť tento stanoví, že pokud není něco jiného výslovně stanoveno, otázky platnosti smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti se Úmluva nedotýká. Čl. 11 se týká formy smlouvy, dle Úmluvy smlouva o koupi nemusí být uzavřena nebo prokazována písemně a nevyžadují se u ní žádné formální náležitosti. Tímto ustanovením jsou překonána některá pravidla národních právních řádů, která k platnosti smlouvy vyžadují např. písemnou formu. Dalším článkem navázaným na článek čtvrtý

---

¹⁴⁶ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

¹⁴⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 222.

¹⁴⁸ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 266.

je např. čl. 29, dle kterého může být smlouva změněna nebo ukončena pouhou dohodou stran. Tento článek má vymazat rozdílnost mezi common law a kontinentálním právem v otázce změny existujících smluv. V kontinentálním právu je dohoda obou stran smlouvy na její změně dostatečná, byť by se změna týkala povinností pouze jedné ze stran. V common law by tato dohoda nestačila, neboť by chybělo uvážení.¹⁴⁹

b) Účinek smlouvy na vlastnické právo k prodávanému zboží

Je známé, že různé právní řády upravují otázku účinku kupní smlouvy na vlastnické právo k prodávanému zboží různě. Z tohoto důvodu byla otázka z působnosti Úmluvy vyloučena. V Úmluvě jsou proto upraveny pouze tři druhy otázek, které se k problematice vztahují. Povinnost prodávajícího převést vlastnické právo k prodávanému zboží neomezené žádným právem či nárokem na kupujícího (čl. 30, 41 - 44), otázka přechodu nebezpečí (čl. 66 – 70) a otázka zachování zboží (čl. 85 - 88).¹⁵⁰

c) Odpovědnost prodávajícího za škody na zdraví či životě

Vídeňská úmluva upravuje škody způsobené zbožím na majetku a škody na věci samé, nikoli však odpovědnost prodávajícího za škody na zdraví či životě¹⁵¹, ať už je poškozenou stranou kupující či třetí strana.¹⁵² Problematika náhrady škody je upravena čl. 74 - 77 v základní vazbě na čl. 45 odst. 1, který zakotvuje porušení povinnosti prodávajícím, a na čl. 61 odst. 1, kde nalezneme porušení povinnosti kupujícím. Vyloučení odpovědnosti díky vyšší moci je upraveno v čl. 79 - 80.

---

¹⁴⁹ KRITZER, A. Cross-references and editoval analysis: Article 4 [online]. [cit. 25. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/aCyWYT>>.

¹⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 267.

¹⁵¹ Rozhodnutí Obchodního soudu v Zürichu ze dne 26. 4. 1995, sp. zn. HG 920670. Dostupné z: <<http://goo.gl/JkVr16>>.

¹⁵² LOOKOFSKY, J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Article 5 Product Liability [online]. *International Encyclopaedia of Laws - Contracts*, Suppl. 29, 2000. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/QfqxsA>>.

4.4.3 Vyplňování mezer

Vyplňování mezer v rámci Vídeňské úmluvy významně souvisí s otázkou interpretace Úmluvy, které se budu věnovat v následující kapitole. Zatímco výše uvedené otázky jsou v podstatě neproblematické, s mezerami je tomu jinak. Na tomto místě je důležité vymezit, co rozumíme mezerou. Již samotné vymezení pojmu přináší problémy. Aby se dle Úmluvy jednalo o mezeru, musí být splněny dvě podmínky: 1) musí se jednat o otázku spadající do rozsahu předmětu úpravy, 2) tato otázka nesmí být samotnou úpravou výslovně upravena.¹⁵³ O mezeře hovoříme v případě, kdy některé otázky nebyly upraveny buď úmyslně (pro neshody smluvních stran) či neúmyslně (určitá situace nebyla domyšlena).¹⁵⁴ Mezery tvoří vnitřní meze úpravy a v některých případech může být problematické i jejich odlišení od vnějších mezí úpravy (tedy působnosti Úmluvy).

Existuje několik metod, kterými mohou být mezery vyplňovány. Rozehnalová¹⁵⁵ tyto metody třídí na hlavní tři, kterými jsou metoda uzavřená, otevřená a kombinovaná.

Uzavřená metoda spočívá v úpravě v rámci pravidel či obecných principů, kterými se unifikovaná norma řídí, přičemž je vyloučena podpůrná aplikace norem vnitrostátního práva. V rámci této metody je možné využít analogie co do obdobných řešení v rámci úpravy za využití obecných principů či zásad, kterými je úprava ovládána.

V rámci **otevřené** metody jsou mezery vyplňovány národním právem, které je určeno pomocí norem mezinárodního práva soukromého či unifikovaných kolizních norem. Tato metoda je podle Kandy¹⁵⁶ nicméně nešťastná.

Zatímco někteří autoři se kloní k co nejširšímu využívání obecných principů, na kterých je Úmluva založena, a k využití analogie juris a legis, judikatura Úmluvy ukazuje, že rozhodovací praxe raději uniká k národnímu právu.¹⁵⁷

---

¹⁵³ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 268.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 223.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 268.

¹⁵⁶ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 32.

Poslední metodou je úprava **kombinovaná**, kdy se kombinují dvě předešlé metody a právě na této metodě je založen článek 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy, který upravuje režim vnitřních mezer úpravy.¹⁵⁷ Článek 7 odst. 2 stanoví, že: „*Otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy, které v ní nejsou výslovně řešeny, se řeší podle obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.*“¹⁵⁹

Platí, že při vyplňování mezer dáváme na základě čl. 7 odst. 2 přednost analogii juris před užitím národní právní úpravy. Tam, kde interpretací nedojdeme ke stanovení pravidla a strany smlouvy si pravidlo neurčily, Úmluva předpokládá postup dle obecných zásad a při jejich neexistenci dle norem národního práva. Mezeru je tedy možné řešit následovně:

- a) Strany smlouvy vyplní mezeru výslovnou úpravou neupravené otázky ve smlouvě či volbou práva.
- b) Využijeme obecné zásady, na kterých spočívá Úmluva.

Výhodou této metody je skutečnost, že aplikace obecných zásad nepředstavuje nejistotu, která by byla způsobena odkazem na národní právo, na druhou stranu problémem je vymezení těchto zásad, jelikož Úmluva sama jejich výčet neobsahuje. K jejich vytyčení napomáhá rozhodovací praxe a teorie. Základními zásadami jsou zásada dobré víry (čl. 7 odst. 1), zásada autonomie vůle (čl. 6), zásada hodnocení jednání osoby objektivními kritérii (čl. 8), vzájemná informační povinnost stran (čl. 72, 79), zákaz zneužití práv, plná náhrada utrpěných škod (čl. 74).

Ráda bych zmínila, že zásada autonomie vůle se projevuje v rámci Úmluvy nejen skutečností, že strany mohou její ustanovení či aplikaci celé úmluvy vyloučit, ale rovněž skutečností, že strany smlouvy si mohou Úmluvu zvolit i pro úpravu otázek,

---

¹⁵⁷ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 223.

¹⁵⁸ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 268.

¹⁵⁹ Článek 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy.

kteřé Úmluva vylučuje (např. pro úpravu koupě elektrické energie).¹⁶⁰ Více se této problematice věnuji v podkapitole 4.3.4 a 4.3.5.

c) Využijeme normy národního práva, na které odkazují kolizní normy mezinárodního práva soukromého.

Jako příklad otázky, která bývá řešena kombinovanou metodou na základě čl. 7 odst. 2, mohu uvést otázku výše úroků z prodlení.¹⁶¹ Pauknerová¹⁶² říká, že pro výpočet výše úroků z prodlení se použije skrytá kolizní norma obsažená v čl. 7 odst. 2 Úmluvy za subsidiárního využití kolizních norem pro určení rozhodného práva.

Domnívám se, že je škoda, že Vídeňská úmluva výši úroků z prodlení neřeší, neboť unifikace tohoto často využívaného institutu by jistě mezinárodním obchodníkům přispěla k jasnému a rychlému řešení bez nutnosti studia národních norem. Nicméně jelikož ohledně otázky určení výše úroků z prodlení nepanovala mezi smluvními stranami shoda, tak Úmluvou explicitně upravena není. Přesto alespoň existence nároku na úroky z prodlení v případě, že se druhá strana opozdí s placením kupní ceny nebo jiné peněžité částky, v Úmluvě zakotvena je, a to v jejím článku 78.

Podkapitolu o právním režimu otázek neupravených, otázek vyloučených a mezer Úmluvy považuji za klíčovou, neboť poukazuje na skutečnosti, na které je třeba dát si při aplikaci Úmluvy pozor. Otázky vyloučené z předmětu úpravy za problematické nepovažuji, u těch je výslovně stanoveno, že se jimi Úmluva nezabývá a je nutné hledat prameny práva jinde (uplatní se normy mezinárodního práva soukromého). Otázky neupravené se mi rovněž nejeví nijak komplikovanými, tyto otázky jsou důsledkem vnějších mezí právní úpravy Úmluvy a je jasné, že takovéto otázky existují, neboť každá mezinárodní úmluva se vztahuje k určité problematice či k závazkům jistého druhu (což je určeno osobně prostorovou, věcnou a časovou působností). Za nejproblematictější považuji mezery Úmluvy, které se vztahují k otázkám, které do působnosti Úmluvy spadají, ale hmotněprávní úprava konkrétní otázky chybí, Úmluva o

---

¹⁶⁰ PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

¹⁶¹ ROZEHNALOVÁ, N. 2010, op. cit. pozn. 16, s. 223.

¹⁶² PAUKNEROVÁ, M. 2012, op. cit. pozn. 31.

ní mlčí. V tomto případě se strany smlouvy nemohou spoléhat pouze na unifikovanou přímou úpravu problematiky v Úmluvě, ale je nutné hledat další prameny práva, které by mezeru vyplnily, přičemž postup hledání příslušného pramene nemusí být jednoduchý a jednoznačný. Kvůli mezerám a jiným limitům Úmluvy je zřejmé, že se v řadě otázek u konkrétního případu prolne jednotné hmotné právo s národním právem určeným kolizní normou.

Mezery Úmluvy, zejména pak často diskutovanou absenci úpravy výše úroků z prodlení, považuji za nedostatek jinak velmi úspěšného, hojně využívaného instrumentu, kterým Vídeňská úmluva je.

4.5 Interpretace Vídeňské úmluvy a mezinárodní kupní smlouvy

Otázka interpretace Úmluvy velmi úzce souvisí s její aplikací, proto bych se o ní ve své práci ráda zmínila, nicméně pokusím se nastínit jen ty nejdůležitější znaky interpretace, neboť na podrobnější rozbor zde není dostatek prostoru. Stejně tak jako ostatní mezinárodní úmluvy či jiné právní předpisy i Vídeňská úmluva musí být vykládána a interpretována, aby mohla být na závazky správně aplikována. Kromě interpretace Vídeňské úmluvy se budu zabývat i výkladem konkrétní mezinárodní kupní smlouvy, kterou smluvní strany uzavřely.

4.5.1 Interpretace Vídeňské úmluvy

Interpretaci Úmluvy jako celku se věnuje čl. 7 Úmluvy, zejména jeho první odstavec. Druhý odstavec stejného článku se věnuje vyplňování mezer, o kterém jsem se zmiňovala v předchozí kapitole.

Článek 7 odst. 1 Úmluvy stanoví: „*Při výkladu této Úmluvy se přihlédne k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu.*“¹⁶³

---

¹⁶³ Článek 7 odst. 1 Vídeňské úmluvy.

Mezinárodní povaha samozřejmě vyplývá ze skutečnosti, že pramenem práva je zde mezinárodní úmluva. Přestože jsou pro smluvní státy pravidla obsažená v Úmluvě součástí práva vnitrostátního, stále se na ně musí nahlížet jako na pravidla mezinárodně unifikovaná a musí být interpretována nezávisle na právu národním.

Autonomní výklad je snaha o výklad neovlivněný jedním právním řádem, kdy tento výklad je prováděn pomocí všech výkladových metod a jsou v něm zohledněny požadavky výslovně uvedené ve smlouvě.¹⁶⁴

Jednotný výklad a použití v praxi představuje potíže, neboť je těžce realizovatelný. Pojmům by měl být přikládán jejich “zřejmý význam“, nicméně v některých případech je nutný gramatický výklad zužující. Aby soudy a rozhodci termíny vykládali správně, obrací se na doplňkové zdroje výkladu.¹⁶⁵

Velkou chybou je, když se soud snaží vyložit pravidlo Úmluvy ve vztahu k národnímu právu a pozapomíná, že v dané situaci musí brát ohled na jednotnou mezinárodní úpravu v Úmluvě.

Důležitým prvkem při interpretaci Úmluvy je judikatura. Národní soudy se nemohou spoléhat jen na domácí judikaturu, naopak z článku 7 odst. 1 vyplývá, že by soudy měly zvážit mezinárodní pohled. Vzhledem k problémům ohledně přístupu k mezinárodní judikatuře udělal UNCITRAL, mezinárodní tvůrce práva a tvůrce samotné Vídeňské úmluvy, významný krok a roku 1993 vytvořil systém CLOUT, systém zajišťovaný touto komisí, který obsahuje abstrakty soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů v oficiálních jazycích OSN. Dalšími významnými zdroji rozhodovací praxe soudů je webový zdroj CISGW3 či databáze UNILEX. Při výkladu Úmluvy je dále možné opřít se o Komentář sekretariátu k návrhu Vídeňské úmluvy z roku 1978, nicméně ani tento nám neposkytne závazný výklad.¹⁶⁶

Jedním z požadavků interpretace je zásada dobré víry. Tato zásada je obsažena v mnohých občanských či obchodních zákonících po celém světě a představuje obecnou

---

¹⁶⁴ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 276.

¹⁶⁵ LOOKOFKY, J. 2008, op. cit. pozn. 93, s. 31.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 33.

zásadu, kterou se má řídit plnění závazků. Povinnost stran jednat v souladu s principem dobré víry je i součástí Zásad mezinárodních kupních smluv UNIDROIT a patří do *lex mercatoria*.¹⁶⁷

Na poli Vídeňské úmluvy zmíněná zásada ovlivňuje hlavně výklad obecných pojmů, jakými jsou např. “v době co nejkratší“, “přiměřeně“ apod. Tato zásada i obecným principem, na kterém je Úmluva postavena.¹⁶⁸ Dle některých judikátů je princip dobré víry i pramenem práv a povinností stran kupní smlouvy, dle jiných zůstává pouze principem interpretačním dopadajícím na ustanovení Úmluvy.¹⁶⁹ Dle Kandy¹⁷⁰ skutečnost, že zásada dobré víry slouží pouze k interpretaci a netýká se o zásadu, kterou by se mělo řídit plnění závazků pod režimem Úmluvy, vzbuzuje přirozené pochybnosti. Já s Kandou plně souhlasím, neboť si umím jen těžko představit, že smluvní strany nemusí své jednání podřizovat zásadě dobré víry, ale v případě sporu by při výkladu Úmluvy tato zásada aplikována byla.

Problémem, který souvisí s jednotnou interpretací Úmluvy, je absence orgánu (mezinárodního soudu), který by stál na vrcholu pomyslné pyramidy Vídeňské úmluvy, ke kterému by se mohly národní soudy odvolávat a který by sjednocoval rozhodovací praxi a určoval by výklad Úmluvy.¹⁷¹

Na závěr této podkapitoly bych řekla, že výklad Vídeňské úmluvy představuje poměrně problematickou otázku; Úmluva je vykládána národními soudy, ale výklad musí být oproštěn od národních právních řádů a zároveň by měl být jednotný po celém světě. Tyto požadavky kladou na národní orgány poměrně vysoké nároky, nicméně za současné situace, kdy Úmluva je interpretována a aplikována již mnoho let a judikatura

---

¹⁶⁷ LOOKOFSKY, J. 2008, op. cit. pozn. 93, s. 38.

¹⁶⁸ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 275.

¹⁶⁹ První přístup se projevuje např. v rozhodčím nálezu Maďarské obchodní a průmyslové komory ze dne 17. 11. 1995, sp. zn. VB/94124 RS. Dostupné z: <<http://goo.gl/3HqUbG>>. Druhý přístup poté např. v rozhodčím nálezu Rozhodčího soudu při MOK v Paříži ze dne 23. 1. 1997, sp. zn. 8611/HV/JK. Dostupné z: <<http://goo.gl/CgFPkJ>>.

¹⁷⁰ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 33.

¹⁷¹ LOOKOFSKY, J. 2008, op. cit. pozn. 93, s. 35.

je celosvětově dostupná i na internetu, věřím, že většina sporných otázek ohledně výkladu Úmluvy již byla řešena.

4.5.2 Interpretace mezinárodní kupní smlouvy

Interpretaci smlouvy, respektive právních úkonů jednotlivých účastníků smlouvy, musíme odlišovat od interpretace samotné Úmluvy. Problematika interpretace smlouvy je upravena v čl. 8 Úmluvy.

Základním vodítkem pro výklad úkonů stran v kontraktační fázi je úmysl strany, pokud byl či mohl být znám druhé straně. Pokud se nevyužije tohoto pravidla, přistoupí se k výkladu dle významu, který by úkonu přikládala za týchž okolností rozumná osoba v tomtéž postavení jako druhá strana. Při výkladu je nutno vzít zřetel na rozhodné okolnosti případu, praxi mezi stranami, zvyklosti a následné chování stran.

Otázce zvyklostí se věnuje článek 9 Úmluvy, který stanoví, že:

„(1) Strany jsou vázány jakoukoli zvyklostí, na které se dohodly, a praxí, kterou mezi sebou zavedly.

(2) Pokud není dohodnuto jinak, má se za to, že strany se nepřímou dohodou, že na smlouvu nebo na její uzavírání má být použita zvyklost, kterou obě strany znaly nebo měly znát, a která je v mezinárodním obchodu v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví a zpravidla jimi dodržována.“¹⁷²

Zvyklost, na které se strany dohodly, nemusí být široce známá v mezinárodním obchodě, stačí, když to bude místní zvyklost.¹⁷³ Zvyklosti zmíněné v prvním odstavci čl. 9 obecně můžeme nazývat „**zvyklostmi**“ a rozumíme jimi zvyklosti, na kterých se strany konkrétní smlouvy dohodly. Je tedy patrné, že tyto zvyklosti se mohou u různých

---

¹⁷² Článek 9 Vídeňské úmluvy.

¹⁷³ SUN, Ch. Interpreting an International Sale Contract. In Celebrating Success: 25 Years United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. 2005. [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/PUancA>>.

mezinárodních kupních smluv mezi různými stranami lišit. Zvyklosti mají před ustanovením Úmluvy přednost.¹⁷⁴

Praxe, kterou mezi sebou strany smlouvy zavedly v průběhu předešlých obchodů, je taková praxe, o které se dá předpokládat, že i do budoucna se jí budou vzájemně obchody řídit. Pokud se strany dohodnou na společné praxi, tato praxe se stává částí smlouvy (nemusí být výslovná) a zavazuje strany nezávisle na tom, jestli se tato praxe jeví jako objektivně aplikovatelná.¹⁷⁵ Takovou praxí může být na příklad dodací lhůta či lhůta k placení.¹⁷⁶ Strany musí při obvyklém průběhu realizace smlouvy počítat s realizací této praxe či praktik.

V článku 9 odst. 1 se jasně odráží princip autonomie vůle stran, který je jinak obecně vyvozován z čl. 6 Úmluvy. Na základě článku 6 platí, že praxe zavedená stranami bude mít přednost před ustanoveními Úmluvy v případě, že se jí kupní smlouva bude řídit (výjimkou je čl. 12).^{177,178} Na tomto místě je nutné zmínit, že v případě vzniku sporu mezi stranami bývá nesnadné dokázat, že určitá praxe mezi stranami skutečně vznikla a jaký je její obsah.¹⁷⁹

V článku 9 odst. 2 jsou poté upraveny tzv. „**normativní zvyklosti**“, které můžeme aplikovat, pokud je strany znaly či znát měly (toto hledisko je těžce prokazatelné) a pokud je zvyklost v mezinárodním obchodě v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu. Třetí a poměrně spornou podmínkou aplikace normativní zvyklosti je, že tato zvyklost je dodržována.

Normativní zvyklosti jsou mezinárodními obchodními zvyklostmi, které strany musí výslovně vyloučit, pokud si nepřejí, aby byly na právní poměr aplikovány. Zde

---

¹⁷⁴ ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 280.

¹⁷⁵ BOUT, P. Trade Usages: Article 9 of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/77MxhB>>.

¹⁷⁶ VISCASILLAS, P. op. cit. pozn. 133.

¹⁷⁷ FOLSOM, R.; GORDON, M.; SPANOGLE, J., op. cit. pozn. 56, s. 59.

¹⁷⁸ Shodně ROZEHNALOVÁ, N. 2006, op. cit. pozn. 15, s. 278.

¹⁷⁹ BONELL, M. Article 9. In Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law [online]. In Giuffrè: Milan, 1987. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/gCLgcF>>.

spatřují podstatný rozdíl od zvyklostí v prvním odstavci stejného článku, které si strany naopak musí ujednat. Z celkové konstrukce tohoto ustanovení vyplývá, že v důsledku presumované vůle smluvních stran akceptovat použití určitých zvyklostí (bez jejich výslovné dohody), se obchodním zvyklostem dává normativní charakter a jako samotný pramen práva budou mít opět přednost před unifikovanými ustanoveními Vídeňské úmluvy, která mají vesměs dispozitivní charakter.¹⁸⁰

Podkapitulu o interpretaci mezinárodní kupní smlouvy můžu uzavřít se slovy, že široká autonomie vůle stran smlouvy je v tomto ohledu poněkud problematická, neboť interpretace smlouvy podléhá konkrétnímu úmyslu stran, navíc je nutno hodnotit zvyklosti a praxi stran. Tyto se však nezávislému orgánu těžko vymezují a nalézají, neboť jsou subjektivní, často jsou těžko poznatelné a liší se případ od případu.

Zakotvení normativních zvyklostí v Úmluvě považuji za poněkud nešťastné, neboť tak, jak je článek 9 odst. 2 formulován, povyšuje tyto zvyklosti na pramen práva, který má přednost před ustanoveními Úmluvy, přičemž podmínky aplikace těchto zvyklostí jsou těžko dokazatelné a dle mého názoru i vágní. Kanda¹⁸¹ říká, že formulací čl. 9 odst. 2 není možné uspokojit ani zastánce priority zákonných ustanovení před zvyklostmi ani jejich odpůrce, a já s ním plně souhlasím.

---

¹⁸⁰ KANDA, A. 1997, op. cit. pozn. 51.

¹⁸¹ Tamtéž.

5. Doložky mezinárodní kupní smlouvy INCOTERMS

V páté kapitole budu analyzovat doložky týkající se dodacích podmínek INCOTERMS, které mohou být stranami fakultativně zahrnuty do mezinárodní kupní smlouvy. V diplomové práci bych doložkám ráda věnovala prostor, neboť se jedná o velmi často využívaný nástroj, který se v mezinárodním obchodování zcela vžil.

Doufám, že do mé práce, která jinak pojednává zejména o Vídeňské úmluvě, vnese pátá kapitola nádech praxe, jelikož výběr vyhovující doložky INCOTERMS a její zahrnutí do smlouvy je otázkou, kterou se subjekty obchodů během kontraktačního procesu aktivně zabývají. Výběr doložky souvisí s ryze praktickými otázkami, jakými jsou přeprava, clo či pojištění.

Pátou kapitolu jsem rozdělila na tři podkapitoly, kde v první podkapitole charakterizují INCOTERMS, ve druhé zkoumám doložky INCOTERMS 2000 a v poslední podkapitole poté nejnovější doložky INCOTERMS® 2010.

5.1 Charakteristika INCOTERMS

Termín INCOTERMS (International Commercial Terms) označuje soubor mezinárodních výkladových pravidel, která upravují dodací podmínky. Podobně jako např. mezinárodní obchodní zvyklosti, formulářové a vzorové smlouvy, *lex mercatoria*¹⁸², mezinárodně používané ustálené obchodní výrazy, termíny a zkratky, principy evropského smluvního práva, zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT, obchodní podmínky EHK OSN a FIDIC je řadíme mezi prostředky vytvořené praxí mezinárodního obchodu, které mají překonat překážky mezi jednotlivými právními řádami a odstranit tak i nejistotu, která plyne z použití kolizních norem.¹⁸³ Marek¹⁸⁴ ve svém článku tvrdí, že v tuzemských vztazích je využití doložek

---

¹⁸² Nicméně Rozehnalová ve své publikaci *Právo mezinárodního obchodu* řadí INCOTERMS mezi mezinárodní obchodní zvyklosti jako součást *lex mercatoria*, a to konkrétně do kategorie formulovaných zvyklostí.

¹⁸³ KUČERA, Z; PAUKNEROVÁ, M; RŮŽIČKA, K. a kol. 2008, op. cit. pozn. 39, s. 38.

¹⁸⁴ MAREK, K. K obchodním podmínkám a obchodním zvyklostem a k vykládacím pravidlům INCOTERMS 2010. *Obchodní právo*, 2011, č. 4.

omezenější, avšak není pojmově vyloučeno a doložky se používají. Bude se ovšem jednat jen o některé doložky, neuplatní se zejména podmínky typické pro námořní dopravu.

Použitím pravidel dodání zboží pomocí využití doložky, která je v mezinárodní kupní smlouvě zakotvena, se obchodníci mohou vyhnout nejistotě, kterou by představoval výklad různých dodacích doložek v různých zemích. INCOTERMS tedy usnadňují mezinárodní obchodování a pomáhají předcházet nedorozuměním mezi stranami smlouvy. Můžeme říci, že INCOTERMS jsou právním instrumentem, který v oblasti mezinárodního obchodního styku zaujímá důležité místo, v praxi je velmi často využíváný.

Celosvětově nejpoužívanější mezinárodní výkladová pravidla jsou právě INCOTERMS, která jsou vydávána od roku 1936 Mezinárodní obchodní komorou v Paříži (dále jen ICC). ICC byla založena v roce 1919 a sdružuje výrobce, spotřebitele, průmyslníky, obchodníky, bankéře, pojišťovatele, právníky a ekonomy z více než 80 států, což zapříčiňuje její univerzální charakter a umožňuje výměnu zkušeností a aktivní působení na zlepšení podmínek mezinárodního obchodního styku. ICC se již od počátku 20. let minulého století snažila o sjednocení výkladu určitých doložek, které smluvní strany často zahrnují do svých smluv a pomocí nichž upřesňují práva a povinnosti, které na sebe prostřednictvím mezinárodní smlouvy převzaly. Z velké části jde právě o dodací podmínky.¹⁸⁵

Pravidla INCOTERMS jsou pravidelně aktualizována, jsou vydávána zhruba jednou za deset let, aby se mohla přizpůsobit rozmachu světového obchodu, globalizaci, moderním trendům v obchodování a dopravě. Roky aktualizací byly 1953, 1967, 1976, 1990, 2000 a poslední verze pravidel pochází z roku 2010. Aktualizacemi nicméně nezanikají předešlé verze pravidel a v kupní smlouvě je vždy nutno vymežit rok vydání doložek, kterými se smlouva bude řídit.¹⁸⁶ V historii byly doložky na příklad přizpůsobovány zvyšujícímu se používání elektronické výměny dat EDI či změnám dopravním technikám zejména při kontejnerové, kombinované dopravě či přepravě

---

¹⁸⁵ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 45.

¹⁸⁶ MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing a. s, 2010. s. 61.

silničních vozidel a železničních vozů systémem tzv. roll on - roll off na krátkých námořních vzdálenostech.¹⁸⁷

Dodací podmínky jsou důležitou náležitostí mezinárodní kupní smlouvy, určují povinnosti prodávajícího a kupujícího, které souvisí s dodávkou a převzetím zboží. Konkrétně dodací podmínka určuje způsob, místo a okamžik předání zboží kupujícímu; způsob, místo a okamžik přechodu výloh a rizik z prodávajícího na kupujícího nebo např. další povinnosti stran při zajišťování dopravy, manipulace se zbožím, dokladů, pojištění či celního odbavení. Jelikož dodací podmínka určuje, jakou část nákladů spojených s dodávkou zboží hradí prodávající a jakou kupující, velmi významně ovlivňuje výši kupní ceny.

Dodací podmínky byly dříve užívány na základě zvyklostí, které však byly používány nejednotně a mohly se na každém území lišit, proto se brzy staly brzdou rozvoje mezinárodního obchodu. Na základě těchto uzancí začaly v obchodní praxi postupně vznikat mezinárodně unifikované dodací doložky, které umožňují jednotnou interpretaci. První unifikací dodacích podmínek jsou tzv. Varšavsko-oxfordská pravidla výkladu doložky CIF vypracovaná v rámci Sdružení pro mezinárodní právo ve Varšavě roku 1928 a v Oxfordu roku 1932. Při obchodování v Americe se můžeme setkat s využíváním pravidel RAFTD, která byla vydána v roce 1941 a dnes jsou velmi zastaralá. Dále vedle INCOTERMS existují např. standardní obchodní podmínky EHK OSN.¹⁸⁸

INCOTERMS nemají povahu právní normy, závaznými se pro smluvní strany stávají pouze v případě, že je strany začlení do textu smlouvy (tzn. výslovně na ně odkáží). Vzhledem k tomu, že pravidla INCOTERMS jsou dokumentem všeobecně známým, není třeba ho ke smlouvě přikládat. INCOTERMS nejsou mezinárodní úmluvou a nelze je ani automaticky pokládat za mezinárodní zvyklosti. Jednotlivá ustanovení mezinárodní kupní smlouvy mají před doložkami přednost, což znamená, že pokud strany zahrnou některou doložku INCOTERMS do své kupní smlouvy, mohou se od pravidel výkladu doložky odchýlit na základě toho, co je ve smlouvě výslovně

---

¹⁸⁷ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 46.

¹⁸⁸ MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. 2010, op. cit. pozn. 186, s. 61.

ujednáno.¹⁸⁹ Z tohoto je zřejmé, že doložky mají stranám transakci ulehčovat, nikoli ji komplikovat a určovat jim podmínky, které by byly nežádoucí. Zároveň platí, že při začlenění některé doložky do smlouvy má tato přednost před dispozitivními ustanoveními zákona.

INCOTERMS upravují pouze vztahy mezi prodávajícím a kupujícím a žádné ustanovení se nedotýká poměrů mezi stranou smlouvy a dopravcem, tyto poměry jsou určeny smlouvou přepravní.¹⁹⁰ INCOTERMS určují stranám mezinárodní kupní smlouvy minimální povinnosti, řeší otázku přechodu nákladů a rizik mezi stranami, ale nikoli otázku přechodu vlastnického práva k prodávánému zboží. Tuto otázku si mohou strany upravit v mezinárodní kupní smlouvě, pokud tak neučiní, je třeba využít dalších pramenů mezinárodního práva soukromého.¹⁹¹ Je důležité zmínit, že INCOTERMS se vztahují výlučně na obchodní doložky používané v kupní smlouvě a nezabývají se doložkami používanými v přepravních smlouvách, jakou je např. Charter Party (smlouva uzavíraná mezi vlastníkem plavidla a nájemcem lodi).¹⁹²

K INCOTERMS vydala ICC tzv. zlatá pravidla, ve kterých je mimo jiné upozorněno, že vykládací pravidla jsou určena pro kupní smlouvu, nikoli pro smlouvu s dopravcem. Je však nutné, aby subjekty kupní smlouvy sdělili svým dopravcům, jaká doložka INCOTERMS byla zvolena tak, aby byla přepravní smlouva ve shodě s kupní smlouvou. Úlohu INCOTERMS použitých v konkrétní kupní smlouvě lze tedy ve vztahu k přepravní smlouvě charakterizovat jako návod na postup pro stranu povinnou přepravu obstarat.

Vzhledem ke skutečnosti, že doložky neobsahují řešení všech otázek, je vhodné k doložkám ještě sjednat i další ujednání o otázkách, které doložky neřeší. Na příklad pokud smluvní strana zajišťuje celní odbavení nebo je odpovědná za dodávku do místa určení ve vnitrozemí cizího státu, je doporučené smluvně počítat se situacemi, kdy celní odbavení nebo vnitrozemská doprava řádně neproběhne z důvodů, které nemají původ v činnosti této smluvní strany.

---

¹⁸⁹ KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 49.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 51.

¹⁹¹ MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. 2010, op. cit. pozn. 186, s. 62.

¹⁹² KANDA, A. 1999, op. cit. pozn. 10, s. 49.

Z hlediska dovozního celního řízení hrají dodací podmínky klíčovou roli při určování celní hodnoty. Konkrétní zvolená doložka totiž vypovídá o tom, jaké náklady jsou zahrnuty v ceně zboží a jaké je naopak třeba připočítat. Například dodací podmínka FCA Hanoi znamená, že kromě fakturované ceny zboží je nutno připočíst i náklady na přepravu a pojištění z Hanoje po místo vstupu zboží do EU. Naopak při použití podmínky CIP Olomouc je zjevné, že v ceně zboží jsou zahrnuty veškeré náklady související s dopravou do Olomouce a při určení celní hodnoty je tudíž možno odečíst prokazatelné náklady na přepravu v rámci EU.¹⁹³

Více než 60 let od vydání prvních doložek v roce 1953 ukázalo, že INCOTERMS jakožto nástroj ICC jsou účelné; prakticky každá mezinárodní kupní smlouva dnes obsahuje některou z doložek obsažených INCOTERMS. Tento soubor doložek sklízí mezi obchodníky úspěch, neboť jasné vymezení práv a povinností stran (v některých, nikoli všech oblastech) prostřednictvím doložek zabraňuje zbytečným sporům či nedorozuměním mezi stranami.

5.2 Doložky INCOTERMS 2000

INCOTERMS 2000 obsahují třináct doložek, které jsou rozděleny do čtyř skupin dle počátečních písmen doložek. Těmito skupinami jsou E (ex), F (free), C (cost, carriage), D (delivered). Kromě doložky EXW řeší všechny doložky problematiku mezinárodní přepravy a dopravních dokumentů. Sedm doložek můžeme využít při všech druzích dopravy a šest (konkrétně FAS, FOB, CFR, CIF, DES, DEQ) je možné použít pouze při námořní či říční přepravě. Z přepravy v mezinárodním obchodě plynou četná rizika, některé doložky se proto věnují i otázce pojištění zboží (doložky CIF a CIP).

Jednotlivé doložky se liší tím, které povinnosti v rámci manipulace s dopravovaným zbožím nese prodávající a které kupující. První tři skupiny doložek jsou náročnější pro kupujícího, neboť povinnosti přecházejí z prodávajícího na kupujícího již při odeslání zboží. Za nejnáročnější doložku pro kupujícího můžeme

---

¹⁹³ MAREK, K. 2011, op. cit. pozn. 184.

považovat jedinou doložku skupiny E, kdy povinnosti prodávajícího “končí“ přípravou zboží v jeho závodě k odebrání kupujícími. Naopak čtvrtá skupina D je náročnější pro prodávajícího, protože povinnosti přecházejí na kupujícího až při dodání zboží. Pokud bychom chtěli obecně charakterizovat ostatní skupiny, v rámci skupiny F má prodávající povinnost dodat zboží dopravci, kterého určí kupující. Doložky skupiny C se vyznačují tím, že prodávající zajistí přepravní smlouvu, ale nese rizika ztráty nebo poškození zboží po naložení a odeslání zboží.

K základním povinnostem prodávajícího patří dodání zboží, dání zboží kupujícímu k dispozici v ujednaném místě a čase (či v místě pro odevzdání tohoto zboží obvyklém), opatření balení zboží, vyrozumění kupujícího o tom, kdy mu bude zboží dáno k dispozici, nesení výloh spojených se zbožím až do dání zboží kupujícímu k dispozici. K povinnostem kupujícího naopak patří převzetí zboží v místě a čase stanoveném v kupní smlouvě, zaplacení kupní ceny, nesení výloh spojených se zbožím od okamžiku, kdy mu bylo zboží dáno prodávajícími k dispozici. Doložky jsou konstruovány tak, že všechny obsahují deset článků, ve kterých jsou na straně A uvedeny povinnosti prodávajícího a na straně B povinnosti kupujícího.¹⁹⁴

Výběr doložky, kterou se bude mezinárodní kupní smlouva řídit, záleží na dohodě stran smlouvy. Výběr konkrétní doložky bývá ovlivněn zvyklostmi trhu, podmínkami, které nabízejí konkurenční společnosti, zkušenostmi a možnostmi smluvních stran (některá strana smlouvy může mít zkušenosti v logistice, a tak může souhlasit s dopravou zboží až do státu kupujícího apod.). V kupní smlouvě stačí na straně vybranou doložku odkázat (např. FCA Rotterdam – INCOTERMS 2000). V případě obchodování s novými obchodními partnery a zejména se středními či malými podniky, které nemusí mít s mezinárodním obchodováním velké zkušenosti, je vhodnější povinnosti stran podrobně rozvést tak, aby nedošlo k nedorozumění. Prodávající by měl např. dobře zvážit odkaz na doložku DDP, ve které odpovídá za všechna rizika a nese veškeré náklady spojené s přepravou a další manipulací se zbožím včetně proclení v zemi dovozu.¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. 2010, op. cit. pozn. 186, s. 62.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 64.

Doložka EXW

Doložka Ex Works (named place) neboli Ze závodu (ujednané místo) je jedinou doložkou skupiny E a zároveň nejkratší dodací paritou, kdy prodávající má nejméně povinností, a říká se jí také doložka odebrání. Jedinou povinností prodávajícího je dát zboží k dispozici kupujícímu ve svém závodě. Kupující nese veškeré náklady a rizika od momentu, kdy mu bylo zboží dáno k dispozici.¹⁹⁶

Doložka FCA

Doložka Free Carrier (named place) neboli Vyplaceně dopravci patří společně s dalšími dvěma doložkami do skupiny F, pro kterou platí, že prodávající dodá zboží podle instrukcí kupujícího a nehradí hlavní přepravné. V doložce FCA má prodávající povinnost dodat celně odbavené zboží pro vývoz dopravci, kterého určil kupující, na sjednané místo. Prodávající není odpovědný za nakládku zboží mimo případ, kdy k ní dochází přímo v jeho objektu.¹⁹⁷ Tato doložka může být použita pro každý druh dopravy včetně kombinované (s různými navazujícími druhy dopravy). Dopravcem rozumíme každou osobu, která se přepravní smlouvou zavazuje provést nebo zajistit provedení přepravy železniční, silniční, námořní, letecké, vnitrozemské, vodní nebo jejich kombinaci. Pokud kupující přikáže prodávajícímu dodat zboží osobě, např. zasílateli, který není "dopravce", pak prodávající splnil svou povinnost dodání zboží jeho předáním do péče této osoby.¹⁹⁸

Doložka FAS

Doložka Free Alongside Ship (named port of shipment) neboli Vyplaceně k boku lodi (ujednaný přístav nalodění) zakotvuje režim, kdy prodávající má povinnost dodat zboží k boku lodi v ujednaném přístavu nakládky a odpovídá za celní odbavení a vyřízení veškerých formalit, které souvisí s vývozem zboží. Kupující určí loď a nese náklady a rizika od okamžiku dodání zboží k boku lodi.¹⁹⁹

---

¹⁹⁶ Incoterms 2000, Praha: ICC česká republika, 1999.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ MAREK, K. 2011, op. cit. pozn. 184.

¹⁹⁹ Incoterms 2000, op. cit. pozn. 196.

Doložka FOB

Doložka Free On Board (named port of shipment) neboli Vyplaceně loď (ujednaný přístav nalodění) je jednou z nejstarších doložek používanou u vodní dopravy. Prodávající dostojí svým povinnostem v okamžiku přechodu zboží přes zábradlí lodi (k němu dochází tradičně za pomoci jeřábu) v přístavu nakládky po odbavení zboží. Kupující vybírá loď a hradí přepravné.²⁰⁰

Doložka CFR

Doložka Cost and Freight (named port of destination) neboli Náklady a přepravné (ujednaný přístav určení) patří společně se třemi dalšími do skupiny C, pro kterou platí, že místo přechodu nákladů a místo přechodu rizik z prodávajícího na kupujícího se liší. Skupina C vychází z velmi častého způsobu placení v mezinárodním obchodě, tedy z akreditivů. U akreditivů totiž platí, že prodávající obdrží plnění, pokud splní akreditivní podmínky, tzn. pokud předá všechny požadované dokumenty (i např. nalodovací dokumenty) bance. V takové situaci by nemělo smysl, aby prodávající i po obdržení platby za zboží nadále odpovídal. V rámci CFR přechází náklady z prodávajícího na kupujícího až v přístavu určení, kdežto rizika již dodáním zboží přes zábradlí lodi (podobně jako u FOB).²⁰¹

Doložka CIF

Doložka Cost, Insurance, Freight (named port of destination), neboli Náklady, pojištění, přepravné (ujednaný přístav určení) se podobá CFR, nicméně zde je prodávající povinen obstarat na vlastní náklady přepravní pojištění u pojišťovny dobré pověsti alespoň v minimálním rozsahu pojistného krytí (tedy v rozsahu C Institute Cargo Clauses v rámci Anglické námořní pojistky MAR, kde je pojištěna pouze ztráta či poškození celé zásilky).²⁰² Zboží má být pojištěno na 110% hodnoty.²⁰³

---

²⁰⁰ Incoterms 2000, op. cit. pozn. 196.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. 2010, op. cit. pozn. 186, s. 181.

²⁰³ Incoterms 2000, op. cit. pozn. 196.

Doložka CPT

Doložka Carriage Paid to (named place of destination) neboli Přeprava placena do (ujednané místo určení) představuje povinnost prodávajícího vybrat dopravce a uhradit výlohy spojené s přepravou zboží až do místa určení, rizika však přecházejí na kupujícího již v okamžiku předání zboží prvnímu dopravci.²⁰⁴

Doložka CIP

Doložka Carriage and Insurance Paid to (named place of destination) neboli Přeprava a pojištění placeny do (ujednané místo určení) se podobá CPT, ale přistupuje zde povinnost prodávajícího uhradit pojištění s minimálním rozsahem pojistného krytí. Pojistka je sjednaná v měně kupní smlouvy a kryje kupní cenu zvýšenou o 10 %.²⁰⁵

Doložka DAF

Doložka Delivered At Frontier (named place) neboli S dodáním na hranici (ujednané místo) je jednou ze čtyř doložek spadajících do skupiny D. Pro tuto skupinu doložek je charakteristické, že prodávající je zodpovědný za přepravu zboží do místa určení, do ujednaného bodu na hranici či místa v zemi dovozu. Pro DAF platí, že prodávající nese rizika i náklady až do ujednaného místa na hranici včetně odbavení zboží pro vývoz.²⁰⁶

Doložka DES

Doložka Delivered Ex Ship (named port of destination) neboli S dodáním z lodi (ujednaný přístav určení) zahrnuje povinnost prodávajícího vybrat loď, nést rizika a náklady až na palubu lodi v přístavu určení. Vykládku si poté řeší kupující.²⁰⁷

---

²⁰⁴ Incoterms 2000, op. cit. pozn. 196.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž.

Doložka DEQ

Doložka Delivered Ex Quay (named port of destination) neboli S dodáním z nábřeží (ujednaný přístav určení) říká, že prodávající nese rizika a výlohy včetně vykládky zboží až do ujednaného místa v zemi dovozu.²⁰⁸

Doložka DDU

Doložka Delivered Duty Unpaid (named place of destination) neboli S dodáním clo neplaceno (ujednané místo určení) je jedna z nejdělsích parit a obsahuje maximální závazek prodávajícího, kdy tento je povinen nést rizika i náklady až do určeného místa v zemi dovozu a dodat celně neodbavené a nevyložené zboží z příchozího dopravního prostředku. Proávající zde tedy nezajišťuje ani nehradí celní odbavení.²⁰⁹

Doložka DDP

Doložka Delivered Duty Paid (named place of destination) neboli S dodáním clo placeno (ujednané místo určení) je nejdělsí dodací paritou, tzn. prodávající zde má nejvíce povinností. Proávající nese rizika i výlohy až do místa určení v zemi dovozu, přičemž zde jako u jediné položky ze skupiny D je prodávající zodpovědný i za odbavení zboží pro dovoz a uhrazení cla, daně či dalších poplatků spojených s dovozem. Domnívám se, že by prodávající měl dobře promyslet využití této doložky v kupní smlouvě, neboť v některých zemích může být proclení složité a zdlouhavý proces, který prodávajícímu způsobí nepříjemné komplikace.

5.3 Doložky INCOTERMS® 2010

Poslední aktualizace dodacích parit INCOTERMS byla vydána v roce 2010 a nese název INCOTERMS® 2010, kdy symbol ® je nově používán, aby byla zdůrazněna ochranná známka registrovaná Mezinárodní obchodní komorou. Tyto doložky jsou účinné od 1. 1. 2011 a jsou inovativní ve dvou směrech. Za první doložky zohledňují požadavky podnikatelské praxe, proto jsou jednodušší a lépe srozumitelné, za druhé

---

²⁰⁸ Incoterms 2000, op. cit. pozn. 196.

²⁰⁹ Tamtéž.

reagují na trendy ve vývoji mezinárodního podnikatelského prostředí, kterými je např. liberalizace mezinárodního obchodu a vyšší podíl zón volného obchodu, využívání moderních komunikačních technologií, vývoj dopravních systémů či zavádění přísnějších bezpečnostních opatření v oblasti pohybu zboží v souvislosti s čtenějšími teroristickými útoky. Nově je umožněno využívání elektronických dokladů po dohodě stran či pokud je jejich použití obvyklé, čímž INCOTERMS® 2010 reagují na nárůst významu elektronického obchodování.²¹⁰ Nově je doložek pouze jedenáct, neboť doložky DAF, DES, DEQ, DDU byly vypuštěny a naopak přibyly doložky DAT a DAP. Snížení počtu doložek umožňuje jejich jasnější a jednodušší výklad. Králíček²¹¹ tvrdí, že zajímavým přínosem nových INCOTERMS je též zrušení pravidla přechodu přes zábradlí lodi jako relevantního okamžiku dodání zboží prodávajícím kupujícímu.

Verze doložek z roku 2010 již nečlení doložky do skupin E, F, C a D, nýbrž využívá pouze dvě velké skupiny podle způsobu přepravy – v jedné skupině najdeme doložky, které je možno použít při všech druzích přepravy, v druhé potom doložky, které můžeme použít výhradně při námořní a vnitrozemské vodní přepravě. První skupina zahrnuje doložky EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP. Druhá skupina potom zahrnuje doložky FAS, FOB, CFR, CIF.

Původně byly doložky vytvořeny pro mezinárodní obchod, tedy pro obchodování, kdy zboží překračuje hranice států. Některá ekonomická uskupení jako např. Evropská unie však oslabují význam hranic. Nově je proto možné používat doložky i v rámci domácího obchodování. Jedním z důvodů pro toto opatření je zájem, aby byly doložky využívány i v rámci Spojených států amerických.²¹²

Doložka DAT

Doložka *Delivered at Terminal* (insert named terminal at port or place of destination) neboli *S* dodáním do terminálu (uved'te terminál nebo místo určení) může být využita při všech druzích přepravy včetně kombinované. Prodávající nese rizika a

---

²¹⁰ MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. 2010, op. cit. pozn. 186, s. 70.

²¹¹ KRÁLÍČEK, J. Incoterms 2010: pravidla ICC pro použití dodacích doložek ve vnitrostátním a mezinárodním obchodě. *Právnický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012, č. 1.

²¹² Incoterms 2010, Praha: ICC česká republika, 2010.

náklady včetně vykládky zboží až do ujednaného přístavu či místa určení. Tímto místem určení je terminál, kterým rozumíme volné prostranství, budovu, nábřeží, překladiště, sklad, kontejnerový terminál, letiště, nádraží atp.²¹³

Doložka DAP

Doložka Delivered at Place (insert named place of destination) neboli S dodáním do určitého místa (uved'te místo určení) je rovněž určena pro všechny druhy přepravy včetně kombinované a zahrnuje povinnost prodávajícího nést riziko i náklady až do momentu, kdy se zboží nachází na sjednaném místě, přičemž náklady vykládky nese kupující. Do přepravní smlouvy je však možné zahrnout hrazení nákladů vykládky prodávajícím.²¹⁴

Na závěr kapitoly o doložkách INCOTERMS bych shrnula, že doložky velmi usnadňují mezinárodní obchodování, neboť v sobě zakotvují pravidla obchodu, aniž by tato musely strany složitě popisovat a ujednávat. Jsou celosvětově známé a velmi často využívané, zejména velkými obchodníky. Za velkou výhodu INCOTERMS považují skutečnost, že strany smlouvy, ač jsou z různých zemí a hovoří odlišným jazykem, nebudou obsahem doložky a tedy svými právy a povinnostmi zaskočeny, neboť tyto se v rámci konkrétní ustálené doložky nemění. Bezesporu je výhodou také absence nutnosti interpretace doložek, neboť každý ví (nebo si může zjistit), co je tou kterou doložkou přesně myšleno a jaká jsou jeho práva a povinnosti. Mezinárodní obchodní komoře se v tomto instrumentu podařilo skloubit jednoduchost a účelnost.

---

²¹³ The Incoterms® rules [online]. [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/sx357w>>.

²¹⁴ Tamtéž.

Závěr

Předmětem diplomové práce byla mezinárodní kupní smlouva, zvláště pak její mezinárodní unifikace obsažená ve Vídeňské úmluvě. Hlavním cílem práce byla analýza právě Vídeňské úmluvy, přičemž jsem se věnovala zejména aplikaci Úmluvy a nechala jsem stranou ustanovení o právech a povinnostech smluvních stran. V průběhu celé práce jsem se pokoušela poukazovat jak na přednosti, tak na nedostatky Vídeňské úmluvy.

Vídeňská úmluva je právním předpisem, který obsahuje hmotněprávní ustanovení o mezinárodní kupní smlouvě. Zcela jistě se potvrdila hypotéza, že tato úmluva je nejvýznamnější úmluvou na poli mezinárodní kupní smlouvy. Jedná se o spolehlivý nástroj k realizaci mezinárodních kupních smluv, který je využíván po celém světě, signatářem je v současné době 84 států. Za výhodu Úmluvy považuji dispozitivnost většiny ustanovení, která je odrazem vůdčí zásady autonomie vůle. Tato zásada se projevuje i v dalších instrumentech mezinárodního práva soukromého a je tak stranám smlouvy umožněno vyhnout se aplikaci práva, které by jim ve skutečnosti nevyhovovalo. Úmluva tedy obchodníkům nabízí smluvní volnost, ale zároveň jim poskytuje dostatečnou právní jistotu a předvídatelnost.

Přesto má Úmluva jisté limity, které se projevují zejména ve vnějších a vnitřních mezích předmětu úpravy. Vnější meze jsou tvořeny již samotnou omezenou osobně prostorovou, věcnou a časovou působností Úmluvy.

Co se týče osobně prostorové působnosti Úmluvy, omezením je, že signatářem nejsou všechny státy světa, což omezuje použitelnost Úmluvy. Na příklad rámci Evropy nejsou smluvními státy zejména Spojené království, Portugalsko, Irsko či Malta. Působnost Úmluvy je rovněž omezena výhradami, které mohou smluvní státy k aplikaci činit.

Významným limitem je i věcná působnost, kde Úmluva neupravuje např. koupi lodí, letadel, cenných papírů, koupi na dražbách či tzv. spotřebitelské obchody. Dále se Úmluva nevztahuje na smlouvu o dílo. Z úpravy kupní smlouvy jako takové je výslovně vyloučena její platnost a účinek na vlastnické právo k prodávanému zboží. Tyto mezery jsou zaplňovány pomocí standardních pravidel mezinárodního práva soukromého.

Vnitřní meze úpravy jsou otázkou komplikovanější, neboť se jedná o otázky spadající do oblasti působnosti Úmluvy, jejichž úpravu však Úmluva neobsahuje.

Problematickou se může jevit již otázka, zda se v konkrétním případě jedná o vnější či vnitřní mez, přičemž odpověď na tuto otázku je stěžejní při určení postupu určení, jakým pramenem práva mezeru vyplnit. Zatímco tam, kde „úprava Úmluvou končí“, tedy při vnějších mezích úpravy, použijeme standardních pravidel mezinárodního práva soukromého, při vyplňování mezer Úmluva dává přednost analogii juris před užitím národní právní úpravy. Úmluva tak usiluje o jednotný výklad a uniformní přístup k řešení sporných otázek. Nicméně ani výklad Úmluvy není jednoznačný a je mnohými považován za další slabinu tohoto právního instrumentu.

Jak již bylo naznačeno výše, z důvodu existence těchto limitů Úmluvy je nutné na mezinárodní kupní smlouvy aplikovat i další prameny práva, kterými jsou kolizní normy (zejména Římská úmluva a nařízení Řím I, případně poté ZMPS), které poukazují na rozhodné národní právo, a dále také lex mercatoria. Tímto tedy považují hypotézu, že kolizní normy mají vedle Úmluvy pouze zanedbatelný význam, za vyvrácenou.

Mou třetí hypotézou je tvrzení, že lex mercatoria je nástroj, který značně usnadňuje mezinárodní obchodování. Lex mercatoria neboli právo obchodníků je pramenem práva mezinárodní kupní smlouvy, který existuje v různých formách a můžeme říci, že se jedná o pramen práva vedlejší, neboť většinou upravuje pouhou výšeč otázek, navíc koncepce lex mercatoria není jednotná, názory odborníků na ně (a na způsob jeho aplikace ve vztahu k ostatním pramenům práva) se liší.

Lex mercatoria doplňuje ostatní prameny práva mezinárodní kupní smlouvy a v každém konkrétním případě je nutné vyhodnotit pozici a vztah pramenů práva navzájem. Jistě je tedy pravdou, že lex mercatoria usnadňuje mezinárodní obchodování, avšak jelikož prameny práva mezinárodní kupní smlouvy tvoří poměrně složitý systém, nepotvrdila se mi hypotéza, že by lex mercatoria obecně značně usnadňovalo mezinárodní obchodování. Bude vždy záležet na konkrétním prameni lex mercatoria, nicméně umím si představit případy, kdy kvůli mnohosti pramenů práva hladký průběh transakce a jednoznačné stanovení práv a povinností stran naopak zkomplikují.

Z důvodu mnohosti pramenů práva mezinárodní kupní smlouvy a často složitého vztahu mezi nimi se mi jeví více než vhodným, aby strany smlouvy, v případě, že se jedná o laiky, využily právní pomoc odborníka již při sjednávání smlouvy.

Zmínila jsem, že spotřebitelské obchody, nebo přesněji řečeno koupě zboží pro osobní potřebu, jsou z působnosti Úmluvy vyloučeny. O úpravu spotřebitelských obchodů (mimo jiné) se snaží návrh nařízení Evropské unie CESL, čímž pokrývá oblast Úmluvou neupravenou a v tomto ohledu se mi jeví jako unifikační nástroj, který má potenciál.

Na druhou stranu CESL obsahuje i úpravu obchodu mezi profesionálními obchodníky, tedy materií stejnou, jakou upravuje Úmluva. Zde je situace jiná, neboť dle mého názoru v případě, že by se tato úprava stala platnou, by se stejně kvůli své fakultativní povaze mohla jen těžko vyrovnat významu a úspěchu Vídeňské úmluvy. Domnívám se, že takováto lokální úprava je tedy nadbytečná.

Hypotézu, že CESL je úspěšný pokus o unifikaci práva mezinárodního obchodu, se tedy zatím nepodařilo vyvrátit ani potvrdit. Uvidíme, jak bude CESL fungovat a jaké výhody či nevýhody přinese, jestliže se stane platným.

Poslední hypotéza, kterou jsem si stanovila, se týká doložek INCOTERMS. INCOTERMS upravují některá práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího (zejména dodání zboží, pojištění zboží, clo). INCOTERMS stranám smlouvy ulehčují transakci, neboť se po celém světě vykládají jednotně a ve smlouvě na ně stačí odkázat, strany se tedy nemusí složitě domlouvat na specifických podmínkách obchodu. ICC doložky zhruba jednou za deset let aktualizuje, čímž reaguje na neustálý technologický pokrok, rozvoj v dopravě či v jiných oblastech. INCOTERMS jsou praktickým doplňkem mezinárodní kupní smlouvy, který je v praxi velmi často využíván (zejména velkými obchodníky). Dovoluji si tedy tvrdit, že hypotéza, že INCOTERMS mají potenciál i do budoucna, se potvrdila.

Na závěr bych chtěla konstatovat, že se domnívám, že cíle, které jsem si před vypracováním této práce stanovila, se mi podařilo splnit, k jejich splnění napomohlo také potvrzení či vyvrácení hypotéz. Jistě se dá očekávat, že úprava mezinárodní kupní

smlouvy se bude i do budoucna vyvíjet, nicméně tuším, že mnohost pramenů práva a nutnost zkoumat jejich vztah, aplikaci a interpretaci zůstanou. Totiž představa, že by vznikla sjednaná unifikovaná úprava nahrazující Vídeňskou úmluvu (a další prameny práva mezinárodní kupní smlouvy), která by neobsahovala mezery, jejíž výklad by byl skutečně jednotný a bezproblémový, jejímiž smluvními státy by byly všechny státy světa, se mi jeví utopickou.

Seznam literatury a pramenů

Monografie a učebnice

- FOLSOM, R.; GORDON, M.; SPANOGLE, J. *International Business transactions*. St. Paul: West publishing co., 1996. 424 s. ISBN 0-314-06779-5.
- Incoterms 2000, Praha: ICC česká republika, 1999. ISBN 92-842-1199-9.
- Incoterms 2010, Praha: ICC česká republika, 2010. ISBN 978-80-903297-9-9.
- KANDA, A. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Praha: Linde, 1999. 307 s. ISBN 80-7201-183-9.
- KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno – Plzeň: Doplněk a Aleš Čeněk, 2009. 462 s. ISBN 978-80-7239-231-5.
- KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7380-550-0.
- KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3.
- LOOKOFISKY, J. *Understanding the CIGS*. Copenhagen: Kluwer Law International, 2008. 243 s. ISBN 978 90 411 25897.
- MACHKOVÁ, H.; SATO, A.; ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing a. s, 2010. 237 s. ISBN 978-80-247-3237-4.
- PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2013. 336 s. ISBN 978-80-7400-504-6.
- PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2013. 700 s. ISBN 978-80-7478-368.

- ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: ASPI, a. s., 2006. 555 s. ISBN 80-7357-196-X.
- ROZEHNALOVÁ, N. *Závazky ze smluv a jejich právní režim (se zvláštním zřetelem na evropskou kolizní úpravu)*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 272 s. ISBN 978-80-210-5240-6.
- SCHWENZER, I.; HACHEM, P.; SHLEICHTRIEM, P. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 3. vydání. Oxford: University Press, 2010. 1576 s. ISBN 0199568979.
- SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod – teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing a. s., 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
- ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9.

Odborné články

- BĚLOHLÁVEK, A. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2006, č. 5. s. 568 – 578. ISSN 0231-6625.
- HRNČIŘÍKOVÁ, M.; ČERNÝ, F.; HAVLÍČEK, J. Několik zamyšlení nad společnou evropskou úpravou prodeje. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 2, s. 54-63. ISSN 1803-6554.
- KANDA, A., Vídeňská úmluva a náš právní řád. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 1997, č. 1. ISSN 0231-6625.
- KANDA, A. Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží - úprava kupní smlouvy s mezinárodním prvkem v českém právním řádu. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 1996, č. 10. ISSN 0231-6625.

- KAPITÁN, Z. Má vždy metoda přímá přednost před metodou kolizní?: Vztah kolizního práva a Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Acta Universitatis Carolinae: Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*. Praha: Karolinum, 2008. IURIDICA, 1/2008. ISSN 0323-0619.
- KRÁLÍČEK, J. Incoterms 2010: pravidla ICC pro použití dodacích doložek ve vnitrostátním a mezinárodním obchodě. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012, č. 1. s. 100 - 101. ISSN 0231-6625.
- MAREK, K. K obchodním podmínkám a obchodním zvyklostem a k vykládacím pravidlům INCOTERMS 2010. *Obchodní právo*, 2011, č. 4. s. 2 – 12. ISSN 1210-8278.
- PAUKNEROVÁ, M. Tři pohledy na mezinárodní kupní smlouvu: Vídeňská úmluva OSN, Nařízení Řím I a Společné evropské právo kupní smlouvy. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2012, č. 6, s. 167-172. ISSN 1803-6554.
- ROZEHNALOVÁ, N. Právní režim smluv s mezinárodním prvkem. *Právní fórum*, 2010, č. 10. ISSN 1214-7966.

Internetové zdroje

- About UNCITRAL [online], [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/JK6nT3>>.
- BONELL, M. Article 9. In Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law [online]. *Giuffrè: Milan*, 1987. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/gCLgcF>>.
- BONELL, M. The UNIDROIT Principles and Transnational Law [online]. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/AUQ9rs>>.

- BOUT, P. Trade Usages: Article 9 of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/77MxhB>>.
- CISG: List of Contracting States [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/kRx6b2>>.
- CISG: Table of Contracting States [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/If1IWV>>.
- Common European Sales Law proposals to be replaced as new consultation is opened on online sales barriers [online]. 2015. [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/m9FpTa>>.
- DE LY, F. Sources Of International Sales Law: An Eclectic Model. In Celebrating Success: 25 Years United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. 2005. [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/UdNlyf>>.
- European Parliament votes for Common European Sales Law [online]. 2014. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/8JvMMa>>.
- FOJTÍK, L. INCOTERMS a smlouva o přepravě [online]. *eLaw – právní portál*, 2010 [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/lfeUPI>>.
- GUIDE TO CISG ARTICLE 2, Secretariat Commentary (closest counterpart to an Official Commentary) [online]. [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/yw7nUp>>.
- HONNOLD, J. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention [online]. 1999. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/dAn4gy>>.
- HOROWITZ, J. Revisiting barter under the CISG. *Journal of law and commerce* [online]. 2010. [cit. 17. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/H7CvhE>>.

- International trade statistics 2015, World Trade Organization [online]. [cit. 6. 6. 2016]. Dostupné z: <<https://goo.gl/viF1HK>>.
- KORDAČ, Z. Odvolání výhrady dle čl. 95 Vídeňské úmluvy: chvályhodný návrh MPO, 2012. [online], [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/mfOt5d>>.
- KRITZER, A. Cross-references and editorial analysis: Article 4 [online]. [cit. 25. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/aCyWYT>>.
- LOOKOFSKY, J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Article 5 Product Liability [online]. *International Encyclopaedia of Laws - Contracts*, Suppl. 29, 2000. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/QfqxsA>>.
- LOOKOFSKY, J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Article 6 Freedom of Contract: Convention as Supplementary Regime [online]. *International Encyclopaedia of Laws - Contracts*, Suppl. 29, 2000. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/7b6Thf>>.
- MAGNUS, U. CISG and CESL [online]. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, 2012 [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/3MuJ3z>>.
- MURRAY, T., CISG: Opt Out, Or Not? CISG In A Nutshell [online]. 2010. [cit. 22. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/yvjIwU>>.
- POIKELA, T. Conformity of Goods in the 1980 United Nations Convention of Contracts for the International Sale of Goods [online]. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/ZcCibr>>.
- Status Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (New York, 1974). [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/zODIsB>>.

- Status table, Convention of 15 June 1955 on the law applicable to international sales of goods [online]. [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: <<https://goo.gl/aNW85a>>.
- SUN, Ch. Interpreting an International Sale Contract. *Celebrating Success: 25 Years United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. 2005. [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/PUancA>>.
- The Incoterms® rules [online]. [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/sx357w>>.
- UNCITRAL digest of CISG article 6 case law [online]. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/YHYDEX>>.
- VISCASILLAS, P. El contrato de compraventa internacional de mercancías (Convención de Viena de 1980) [online]. [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/HORKms>>.
- WINSHIP, P. The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts [online]. *Galston & Smit ed., International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/CMexDx>>.
- ZIEGEL, J. Report to the Uniform Law Conference of Canada on Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. 1981. [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/T0vvBZ>>.

Soudní rozhodnutí a rozhodčí nálezy

- Rozhodčí nález Maďarské obchodní a průmyslové komory ze dne 17. 11. 1995, sp. zn. VB/94124 RS. Dostupné z: <<http://goo.gl/3HqUbG>>.
- Rozhodčí nález Mezinárodního rozhodčího soudu Spolkové a živnostenské komory ve Vídni ze dne 15. 6. 1994, sp. zn. SCH-4318. Dostupné z: <<http://goo.gl/WeimHJ>>.

- Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při MOK v Paříži ze dne 23. 1. 1997, sp. zn. 8611/HV/JK. Dostupné z: <<http://goo.gl/CgFPkJ>>.
- Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při MOK v Paříži z roku 1994, sp. zn. 7331/1994. Dostupné z: <<http://goo.gl/H8rt9T>>.
- Rozhodnutí Obchodního soudu v Zürichu ze dne 26. 4. 1995, sp. zn. HG 920670. Dostupné z: <<http://goo.gl/JkVr16>>.
- Rozhodnutí odvolacího soudu OLG Köln ze dne 26. 9. 1994 sp. zn. 19 U 282/93. Dostupné z: <<http://goo.gl/wgoMFU>>.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Maďarské republiky ze dne 25. 9. 1992, sp. zn. Gf. I. 31 349/1992/9. Dostupné z: <<http://goo.gl/f6wKnf>>.
- Rozhodnutí Rozhodčího soudu při MOK v Paříži z roku 1992, sp. zn. 7197/1992. Dostupné z: <<http://goo.gl/nzzn7e>>.
- Rozhodnutí soudu Gerechtshof's Amsterdam ze dne 16. 7. 1992, sp. zn. 550/92. Dostupné z: <<http://goo.gl/D62kg5>>.
- Rozsudek SDEU ze dne 5. 2. 1963, van Gend en Loos, sp. zn. 26/62. Dostupné z: <<http://goo.gl/3Z75yr>>.

Oficiální dokumenty a další internetové zdroje

- Jednotný zákon o mezinárodní koupi zboží z roku 1964. Dostupný z: <<http://goo.gl/5RXUft>>.
- Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. února 2014 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/2NbQRj>>.
- Nařízení Řím I (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy).

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje č. 2011/0284 (COD) [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://goo.gl/G8GBbb>>.
- Římská úmluva (Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. Června 1980).
- Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží, která je v České republice vyhlášena jako předpis č. 123/1988 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží.
- Usnesení vlády České republiky ze dne 21. března 2016 č. 252 [online], [cit. 28. 5. 2016]. Dostupné z: <<https://goo.gl/MUysk3>>.
- Vídeňská úmluva, která je v České republice vyhlášena jako předpis č. 160/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
- Databáze Pace University v New Yorku. Dostupná z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/>>.
- Databáze UNILEX. Dostupná z: <<http://www.unilex.info/>>.
- Sbírka smluv OSN. Dostupná z: <<http://treaties.un.org/>>.
- Web Evropské komise. Dostupný z: <<http://ec.europa.eu/>>.
- Web Haagské konference. Dostupný z: <<http://www.hcch.net/>>.
- Web UNCITRAL. Dostupný z: <<http://www.uncitral.org/>>.

- Web UNIDROIT. Dostupný z: <<http://www.unidroit.org/>>.
- Web Mezinárodní obchodní komory. Dostupný z: <<http://www.iccwbo.org/>>.

Shrnutí

Diplomová práce nese název mezinárodní kupní smlouva. Cílem práce bylo poskytnout přehled o možných právních režimech mezinárodní kupní smlouvy a o pramenech práva, které se na takovou smlouvu vztahují.

Hlavním cílem diplomové práce byla analýza Vídeňské úmluvy, přičemž její přednosti i nedostatky jsem se pokoušela hodnotit napříč celou prací. Zaměřila jsem se zejména na problematiku aplikace Úmluvy, naopak stranou zůstala práva a povinnosti, které tato hmotněprávní úprava stranám smlouvy stanoví. Část mé práce byla věnována analýze významného praktického nástroje na poli mezinárodního obchodu, kterým jsou doložky INCOTERMS.

Práci jsem zpracovala použitím metody deskriptivní, kdy jsem čerpala informace z právních předpisů, doktríny a judikatury a snažila jsem se charakterizovat jisté právní instrumenty, jejich funkci a postavení. Dále jsem aplikovala metodu komparativní, neboť jsem srovnávala názory doktríny a poté si tvořila názory vlastní.

Práci jsem rozdělila na pět kapitol. V první kapitole jsem charakterizovala mezinárodní kupní smlouvu a poukázala jsem na její rozdíly od kupní smlouvy vnitrostátní.

V druhé kapitole jsem se zabývala prameny práva mezinárodní kupní smlouvy, jejich vzájemnými vztahy a charakterem.

Třetí kapitola práce se věnovala vývoji a unifikaci mezinárodní kupní smlouvy, kam jsem sem zahrнула i pojednání o CESL.

Čtvrtá a nejobsažnější kapitola analyzovala Vídeňskou úmluvu, která je nejúspěšnější úmluvou upravující mezinárodní kupní smlouvu. Byly zde vymezeny její povaha, struktura, aplikace, právní režim otázek vyloučených, otázek neupravených a mezer, a konečně interpretace.

Poslední, pátá kapitola práce zkoumala doložky INCOTERMS. Doložky byly nejprve charakterizovány co do povahy, funkce a postavení; dále byly analyzovány doložky INCOTERMS 2000 a také INCOTERMS ® 2010.

Abstract

The thesis is called international sales contract. The aim of it was to provide an overview of the possible legal regime of an international sales contract and to inform about sources of law that are applicable to such contract. The main aim of my thesis was to analyze United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). I tried to evaluate its advantages and disadvantages through the whole thesis. I focused on its scope of application, on the other hand, I did not examine rights and duties of parties to a contract determined by the CISG. In one part of my thesis I also paid attention to INCOTERMS, which is a significant and practical tool on the field of international trade.

I realized this thesis using a descriptive method, since I tried to characterize certain legal instruments and their position and function thanks to information obtained from legislation, doctrine and case law. Moreover, I was using a comparative method, as I was comparing differing opinions of doctrine. Afterwards, I tried to form and explain my own views.

I divided my thesis into five sections. In the first section I described international sales contract and I pointed out the difference between international and domestic sales contract.

In the second part I was dealing with sources of law of international sales contract, with their character and relations.

The third section provided insight into the development and unification of international sales contract, I also included Common European Sales Law in this section.

The fourth part of the thesis is a crucial part that dealt with the nature, the structure and the scope of application of CISG. It also described the legal regime of excluded matters, omitted matters, gaps and the interpretation of CISG.

The last, fifth section focused on INCOTERMS clauses. First, the clauses were characterized as far as their nature, function and position; then, INCOTERMS 2000 and INCOTERMS ® 2010 were paid attention to.

Klíčová slova

Mezinárodní kupní smlouva

Vídeňská úmluva

INCOTERMS

Key words

International sales contract

CISG

INCOTERMS

Název práce v anglickém jazyce

International Sales Contract